

SLEKT OG DATA

Tema: «Jeg»

Innhold

Redaktørens spalte	3
Lederens spalte	4
Tema «Jeg»	
Navn i Norge	5
Frelsesarmeens ettersøkningsarbeid	18
Genetics, genealogy and the SMGF	20
Er det her jeg hører til?	24
Fødselsnummeret	26
Gjesteskribenten	
PalmOne life drive	30
Katalogisere fotosamlingen	32
Kirkelig tilgivelse for slektsforskere i Vestfold	36
Årets sommergåte ikke løst!	38
Skannede kirkebøker på nett	40
Ekteskapeleg føljetong	41
Foreningsstoff	
Etterlysninger	39
Slektsforskerdagen	42
Smånytt	43
Bokomtaler	44
DIS-kalenderen	48

Forsidebilde: Gutter i tre

Dette bildet ble tatt på et lite øyeblikk under Bygdegagene i Enebakk sommeren 2003. Den litt nysgjerrige øyenkontakten med de to guttene gjør bildet til et fint øyeblikksbilde. Symbolikken er tydelig – her

er det de unge som klatrer i slektstreet, på jakt etter utfordringer. Som forsidebilde til et temanummer om egen identitet signaliserer det også at DIS-Norge ønsker å satse på de unge.

Foto: Tone Moseid

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer pr år

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr 300 pr år

Annonser kan tegnes ved henvendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 36 11 22
man – ons – fre 9-15

DIS-Norge
Postadresse:
Postboks 6601 St. Olavs plass
0129 Oslo
Besøksadresse:
Ullevålsveien 1
epost: sd-bidrag@disnorge.no

Redaktør:
Tone Eli Moseid
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i desember. Siste frist for levering av stoff er 1. november

Opplag: 8 500
Produksjon og trykk:
Stens trykkeri AS, Dilling

Design: Siv Bente Grongstad

Redaksjonskomite:
Tone Eli Moseid, redaktør
Marit Bødtker
Finn Holden
Liv Marit Haakenstad
Jan M. Keus
Arnfinn Kjelland

Redaktørens spalte

Slektsforskere er slike som ikke vet hvor de kommer fra, var det noen som sa til meg en gang. Ment som en humoristisk bemerkning, men likevel med en viss sannhet i seg. For hva er det som driver oss, hvorfor bruker vi timer, måneder og år på å lete etter mer eller mindre fjerne slektninger, fjerne kanskje i både tid og sted? Vi vet ikke hvor vi kommer fra, vi vet ikke helt hvem vi er.

Hvem er jeg egentlig? Er jeg summen av alle mine erfaringer, er jeg en mutasjon av dna-molekyler smeltet sammen i arvemasse fra forfedre fra ulike kanter av verden? Kan det være at også kunnskap om forfedre og –mødre bidrar til å skape min egen, unike identitet? Svaret sitter vi med selv. Vi skaper selv vår egen identitet, samtidig som vi er uløselig preget av både arv og miljø.

Dette nye nummeret av Slegt og Data har ”Jeg” som tema. Egen identitet er sterkt knyttet til navn, og nettopp navn er jo det primære samleobjektet for ferske slektsforskere. Navneregler og navneskikker endres gjennom tidene, men følelser knyttet til navngiving og endringer i navnelov er like sterke. Da navneloven ble endret sist i 2001, kom det en grundig utredning som fremdeles er en av de bedre historiske oversiktene over navneskikker og navneregler i Norge. Vi er ikke bare navn, vi er et nummer også. Lurer du på hvordan personnummeret ditt er konstruert? Les det her i Slegt og Data.

For mange er jakten etter slektninger blodig alvor, det dreier seg ikke om en hobby, men om en reell jakt på tapte – kanskje til og med fortapte slektninger. Frelsesarmeens ettersøkningsjeneste gjør en uvurderlig innsats i slike tilfeller, og selv om de ikke utfører oppdrag for slektsforskere, er det nyttig å kjenne til den innsatsen som gjøres der.

I dette nummeret slipper vi også til The Sorenson Molecular Genealogy Foundation, som har som sitt mål å lage en komplett dna-database over alle mennesker. Fenomenet er ikke ukjent, også Oxford Ancestors <http://www.oxfordancestors.com/> tilbyr deg å få kunnskap om ditt genetiske opphav mot at du sender inn en prøve. Det har vært tilløp til en viss skepsis til slike tiltak på DIS-Norges dis-

kusjonsliste. Er dette tilstrekkelig kvalitetssikret? Kan vi føle oss trygge på at slike databaser ivaretar personvernensyn på en tilstrekkelig god måte? Kan vi hindre økonomisk misbruk? Før man kan konkludere i slike saker er regel nummer en å sette seg inn i fakta. Vi håper derfor at vi ved å la SMGF presentere seg selv kan bidra til å skape en diskusjon blant DIS-Norges medlemmer. Bruk kanalene du har tilgjengelig: DIS-forum, DIS-chat, eller Slegt og Datas egne spalter. Det er også første gang bladet trykker en engelskspråklig artikkel, noe vi kanskje ikke kommer til å gjøre så ofte.

Fyller du 15 år i år? Da kan du tegne gratis medlemskap i DIS-Norge for ett år som et ledd i feiringen av foreningens 15-årsjubileum. Nettopp i 15-årsalderen er det mange som begynner å bli mer bevisst sin egen identitet og stiller spørsmål om ”hvem er jeg egentlig” og ”hvor kommer jeg fra”? Når vi også vet at 15-åringer tilbringer mange timer foran pc'en hver dag, vil en forening som DIS-Norge være midt i blinken.

Velkommen til årets slektsforskerdag!

Foto: Chris Erichsen

Lederens spalte

Slektsforskere

Slektsforskere er en mangslungen samling mennesker. Noen sier at vi kanskje alle sammen lider av den samme uhelbredelige sykdommen: basillicus genealogicus. Men det vi egentlig er opptatt av er å styrke vår egen identitet ved å finne mest mulig opplysninger om vår bakgrunn.

Identitet er viktig for oss mennesker, men vi legger vel forskjellige ting i begrepet. For enkelte grupper er det å finne ut noe om sin bakgrunn ekstra vanskelig. Det kan skyldes vanskelig tilgjengelig kildemateriale, eller kilder som ikke finnes. Eller det kan skyldes fordommer eller redsler for at ugunstige opplysninger skal komme fram. Her har vi som slektsforskere fortsatt mye å lære, ikke minst for å kunne bistå i vanskelige saker.

Vi slektsforskere vil også spre vårt glade budskap til andre. Vi vil fortelle om det vi driver med, hvor spennende det er, hvilke hjelpemidler som finnes. Et av de viktigste virkemidlene vi har til dette, er Slektsforskerdagen. I år arrangeres den på en lang rekke forskjellige steder rundt i landet. Denne gangen har vi vel alle lokallagene med, om ikke alle er med på samme dag, 29. oktober.

Slektsforskerdagen er årets høydepunkt på mange vis og det er viktig at vi slutter opp om den, og at vi hjelper til med å motivere til medlemskap i DIS. Det er fortsatt plass til mange nye medlemmer i DIS-familien.

Styret i DIS-Norge har nettopp hatt et nytt møte hvor vi har fortsatt diskusjonen om mål og virkemidler for virksomheten vår. Målstrukturen skal være utgangspunktet for DIS-Norges strategi og langsiktig planlegging som knyttes opp mot budsjettet. Ansvar for utviklingen av DIS-Norges strategi og langsiktig planlegging med tilhørende budsjett ligger hos styret. Det faglige ansvaret ligger hos aktivitetsutvalgene. Ansvar for den operative virksomheten ligger hos lokallagene.

Målet for styret er å kunne ha et dokument med forslag til strategi og langsiktig planlegging ferdig slik at det kan vedtas på Landsmøtet 2006.

For å styrke den faglige delen av DIS-Norge

har styret vedtatt å opprette et nytt aktivitetsutvalg. Dette utvalget skal ha kursvirksomhet som sitt ansvarsområde og blant annet utvikle og gjennomføre kurs for forskjellige nivåer i organisasjonen. Aktivitetsutvalget skal fungere som et servicetiltak for DIS på alle plan. Sammensetningen av utvalget vil bli bestemt på neste styremøte.

Landsmøtet 2006 skal være på Hell ved Værnes flyplass utenfor Trondheim 22. og 23. april 2006. Det er DIS Nord og Sør Trøndelag sammen med styret i DIS-Norge som vil stå for arrangementet.

Jeg ønsker alle en god slektsforskerdag og en aktiv slektsforskerhøst!

Foto: Ann-Carin Bøyesen

Navn i Norge – en historisk oversikt

Utviklingen fram til navneloven av 1964

Faktisk utvikling

Slektsnavns- og tilnavns-skikker fram til 1700-tallet

Fra de tidligste tider kjenner vi til at folk hadde ett navn, og ofte et tilnavn i tillegg.

Tilnavn er personkarakteriserende navn, gjerne knyttet til sted eller yrkestittel. Når en familie eller slekt går over til å bruke et tilnavn om seg selv, kan det vanligvis regnes som slektsnavn. Slektsnavn (og familienavn) viser derfor til felles navn på medlemmer i en familie eller slekt. Navnene er vanligvis arvelige.

I forbindelse med utredningen om ny navnelov i Norge (NOU 2001:1) ble denne grundige historiske gjennomgangen ført i pennen av arbeidsgruppen som la fram utredningen, med rådgiver Pan Farmakis i Justisdepartementet som sekretær. Den er basert på sentralt kildemateriale, men er i hovedsak utarbeidet av arbeidsgruppen. I dag er dette fremdeles en av de bedre og mest oversiktlige innføringene om norske navneskikker. Gjengitt med tillatelse fra Justisdepartementet.

Tilnavnet har enten blitt brukt alene eller i tillegg til det første navnet, og har paralleller i dagens kjæle- og kallenavn og forskjellige typer slektsnavn. Noen ganger er tilnavnene også brukt om ekte patronym. Patronym er som vist tidligere farens eller en av forfedrenes navn brukt etter fornavnet, oftest med en ending, som tilsvarer sønn eller datter.

Ekte patronym, også kalt primærpatronym, er dannet av farens fornavn, oftest med et tillegg (farens navn + -sønn eller -datter), og forener ofte en søskenflokk. Termen metronym viser tilsvarende til morens navn. Sekundærpatronym, eller stivnet eller arvelig patronym, er opprinnelig ekte patronym som har blitt arvelige og dermed slektsnavn, f.eks. sen-navn.

Gjennom hele den nedskrevne historien kjenner vi til tilnavn. Fra sagatiden kjenner vi bl.a. tilnavn som kunne peke på avstamningen (Olav Haraldsson, sønn av Harald), på bostedet (Hårek på Tjøtta), hvor man kom fra (Harald Grenski, fra Grenland), på yrket (Sigvat Skald), på egenskaper (Olav Digre, Olav den hellige) eller på en hendelse (Asbjørn Selsbane). Slike navn ble dels brukt av dem selv, dels bare av andre, og dels bare etter døden. Et eksempel på et tilnavn som ble brukt om igjen, gjelder sønnen til Tore Hunds sønnedatter, som het Sigurd Hund.

I sagatiden fantes det slektsbetegnelser som ikke regnes som vanlige tilnavn eller slektsnavn, som Ynglingeætta, Bjarkøyætta og Hårfagreætta. Fram til 1500-tallet var det svært sjelden at tilnavn gikk i arv. På 1300-, 1400- og 1500-tallet kan ca. 40

tilnavn i stormannsslekter ha fungert som slektsnavn, f.eks. Darre og Bolt. Stort sett gikk disse ut av bruk etter få generasjoner. De første tegn til en litt mer utbredt bruk av slektsnavn i Norge kom først da adelslekter tok navn på 1600- og 1700-tallet, f.eks. etter skjoldmerket, som Skaktavl (sjakkbrett) og Galtung (villsvin i skjoldmerket; het Galte før adlingen), eller av det tidligere navnet, som Werenskiold av Wernersen.

På 16-1700-tallet ble det vanlig at tilnavn også gikk i arv som slektsnavn i høyere sosiale lag og blant militære. Oftest var det utenlandske navn, særlig fra dansk og tysk. De ble brukt blant innvandrede embetsmenn, håndverkere og handelsmenn, men også av nordmenn som hadde vært i Danmark eller i utlandet ellers pga. utdanning eller militærtjeneste. Det kunne være stedsnavn (Astrup, Cappelen og Angell), innbyggernavn dannet av stedsnavn (Holst, Friis og Beyer), yrkesnavn (Møller, Müller, Bødtker, Fleischer, Meyer og Richter), tyske patronym (tilsvarende sen-navn; Martens, Pavels og Irgens), egenkapsnavn (Lange og Rasch). Det ble også laget rene fantasinavn, f.eks. hentet fra plante- og dyreliv (Birch og Bøgh), fra årstidene (Høst, Sommer og Winther) og fra fargeskalaen (Brun). Enkelte navn ble oversatt til latin, f.eks. Arctander (nordmann/nordlending) og Ursin (bjørn).

På landsbygda, fram til omkring 1900

Fram til slutten av 1800-tallet var det vanlig at folk på landsbygda ikke hadde faste slektsnavn. I skrift ble

P. P. Hørdenberg

Christiana

Barna på dette bildet har sannsynligvis etternavn fra den gården de bodde på, eller et –sen-navn. Bildet av skoleelevene ved Ytre Enebakk skole er sannsynligvis tatt i 1900. Læreren heter Johan Hass Lorentzen. Fotograf ukjent.

det brukt personlige etternavn, som patronym eller gårdsnavn.

I de mest formelle dokumentene (f.eks. folketellinger, kirkebøker og rettsdokumenter) ble folk alt fra 1500-tallet registrert med patronym som etter- eller tilnavn, og med gårdsnavn (sammen med preposisjon i deler av landet) som adresse eller navn på eiendom. Men i mer uoffisielle dokumenter og i skatteregnskap ble folk ofte isteden ført opp med bare fornavn og gårdsnavn uten patronym.

En undersøkelse av etternavnsbruk i utvalgte landkommuner på Sør- og Vestlandet i 1801-folketellingen viste en forekomst på 2,2 % faste slektsnavn. Faste slektsnavn var oftest utenlandske navn brukt i høyere sosiale lag. Det samme gjaldt i byene på denne tiden.

Gjennom flere hundre år og til et

stykke utpå 1900-tallet var det vanlig med muntlig bruk av tilnavn på landsbygda de fleste steder i landet. Det kunne være former med gårdsnavnet (Bakke-Per, Nils (i) Bakken), farens fornavn framfor fornavnet (Sjur-Ola), et patronym etter fornavnet (Per Hanså, Eli Hansdåt o.lign.; helst Trøndelag og nordover), betegnelser for yrke (Per Smed) eller egenskaper (Blind-Anders). Det var først og fremst denne navnebruken folk kjente til og brukte, ikke den som ble skriftfestet.

I byene

Bruken av faste slektsnavn begynte først i byene og helst i høyere sosiale lag. Den økte fra 1500-tallet. Slektsnavnsskikken i byene fram til rundt år 1900 kjenner vi bare gjennom noen få lokale undersøkelser. På slutten av

1600-tallet hadde ca. $\frac{1}{4}$ av befolkningen i Bergen slektsnavn, særlig tyske slektsnavn. Mange av dem forsvant senere, og alle har sannsynligvis ikke vært overført mellom generasjoner som faste slektsnavn. Resten av befolkningen (dvs. $\frac{3}{4}$), var ført opp uten noe etternavn.

Tidlig på 1800-tallet hadde knapt $\frac{4}{10}$ av befolkningen i Bergen og vel $\frac{1}{4}$ i Kristiansand og Fredrikstad faste slektsnavn. Mange av navnene ble likevel ikke fast etablert for flere generasjoner. De fleste navnene i disse byene var utenlandske og helst tyske, men det var også noen få norske gårds- eller stedsnavn og sen-navn. Resten av befolkningen var enten registrert med ekte patronym, eller de var ikke ført opp med etternavn.

I 1865 var det nær 95 % faste slektsnavn i Trondheim. 15-20 % av

alle navn var arvelige sen-navn, og knapt 80 % hadde andre faste slektsnavn. I Fredrikstad hadde vel halvparten faste slektsnavn, noenlunde likt fordelt mellom sen-navn og andre. I Tromsø var det 31 % faste slektsnavn blant kvinnene, fordelt likt på sen-navn og andre. Rundt år 1900 hadde byboerne stort sett faste slektsnavn. Mange hadde nok ekte patronym som til slutt ofte ble faste slektsnavn for menn og ugifte kvinner. Ekte patronymymer forsvant vanligvis for gifte kvinner.

Sen-navn fra 1800-tallet og utover

Under den store flyttingen til byene utover 1800-tallet tok folk i bruk sen-navn som faste slektsnavn, gjerne etter deres egne patronym, altså farens navn med sen-ending. Denne faste sen-navn-bruken ser vi, som det går fram ovenfor, begynnelsen til i 1865-tellingen. Slike navn skjulte tilhørighet til bygdene og gjorde dem til byboere i navnet. Dessuten fulgte det mønsteret i Danmark. Veksten i bruken av faste sen-navn fra 1865 og fram til 1900 i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø tilsvarte sannsynligvis nokså nær veksten i innbyggertallet.

Sen-navn var sannsynligvis på sitt mest utbredte som faste slektsnavn rundt år 1900, bl.a. med rundt 50 % i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. I disse byene var Olsen mest i bruk, med 4-7 %, og Hansen deretter med 2-5 %.

Etter ca. 1900 har antakelig antallet bærere av sen-navn i de store byene vært stabilt noen steder og sunket litt andre steder. Andre navn har økt med innflyttingen. Dette gjelder særlig slektsnavn av gårds- og stedsnavn. Andelen sen-navn i Trondheim ser ut til å gått ned fra 45-50 % i 1900 til ca. 30 % i 1910. I Bergen ser andelen ut til å være halvert mellom 1900 og 1940.

Fordi vi ikke har tall for hele lan-

det, kan vi ikke slå fast i hvilken grad de store navneendringene i byene etter århundreskiftet, skyldes at folk har sluttet å ta sen-navn, byttet navn av andre grunner eller flyttet ut av byene. Det er mest sannsynlig en kombinasjon. Dessuten skiftet bruken ofte fra dokument til dokument for samme person, enten pga. brukernes veksling eller upresise normer for registrering. Til tross for denne usikkerheten går de samme tendensene igjen for vekst og fall av sen-navn-bruken i de kildene som er undersøkt her.

En viktig kilde for navnebruk i byene er adressebøkene, som ble utgitt for mange av de store byene fra midten eller slutten av 1800-tallet og fram til midten av 1900-tallet. De inneholdt gjerne opplysninger om familiefedre og enslige over myndig alder. Av adressebøkene for de store byene kan vi se at Olsen var klart mest brukt i år 1900, og at Olsen-navnet har opplevd mest frafall etterpå.

Den første landsdekkende tellingen fra rundt 1975 viser disse forekomstene av de vanligste sen-navnene:

74 808 Hansen, 68 761 Olsen og 63 872 Johansen.

Pr. 1. januar 2000 var tallene:

61 433 Hansen, 56 555 Olsen og 56 012 Johansen.

Hvert av de to-tre vanligste sen-navnene bæres nå av 1,3 - 1,4 % av befolkningen. I de fleste fylkene ligger andelen mellom 1,0 og 1,5 %. Forskjeller mellom by og land har i stor grad jevnet seg ut, mest sannsynlig pga. flytting, men nok også fordi ikke fastboende folk på landsbygda kan ha tatt sen-navn. Fylket Sogn og Fjordane med 0,4 Olsen og de tre Nord-Norge-fylkene der de tre vanligste sen-navnene bæres av mellom 3 og 4 %, skiller seg ut. I de sistnevnte områdene kan eldre fordeling ha holdt seg forholdsvis godt pga. lite tilflytting.

24,8 % av hele befolkningen har sen-navn nå. I kap. 6 finnes ytterligere navnestatistikk.

Veksling mellom slektsnavn og etternavn på 1900-tallet

På bygdene rundt år 1900 ser man både overgang til bruk av gårdsnavn som slektsnavn og veksling i navnebruken for samme person.

En overgang fra skiftende patronym som etternavn til gårdsnavn som faste slektsnavn vises i de fleste typer offentlige dokumenter. En undersøkelse fra Frosta (i Sør-Trøndelag) viser at rundt $\frac{3}{4}$ ble registrert med fornavn og patronym eller bare med fornavn i 1900-folketellingen. I 1910 var dette tallet nede i $\frac{1}{4}$. Den øvrige delen av befolkningen var stort sett ført opp med gårdsnavn eller annet slektsnavn enn sen-navn i begge tellingene. I panteregisteret for samme sted er det imidlertid en større andel av gårdsnavn og en mindre andel av sen-navn, enn i folketellingene. Undersøkelser av åtte andre sørnorske kommuner i 1900-folketellingen viser en andel av slektsnavn som ikke er sen-navn varierende fra kommune til kommune med mellom 7 og 60 %.

Opplysninger om slektsnavn i denne overgangsfasen, fra slutten av 1800-tallet og fram til 1930-åra, er svært usikre fordi folk flest og nedskrifterne ikke har hatt presis oppfatning av hva som var slektsnavn. I 1910-tellingen for Frosta kommer antakelig slik uklarhet til uttrykk når over halvparten av befolkningen i én tellekrets var ført opp med patronym, mens nesten ingen hadde det i en annen krets.

Variasjon i etternavnsbruken for samme person kom helst til uttrykk i offentlig forvaltning som veksling mellom forskjellige sen-navn (etter far og tidligere forfedre), forskjellige gårds- og bruksnavn, og forskjellige skrivevarianter av samme navn. Dette forekom også i byene. Veksling mellom gårds- eller andre stedsnavn som slektsnavn, kunne komme av flytting.

Navn etter større steder og grender var mest aktuelt når de flyttet bort fra bygda. Det var også mange som

tok eller fikk etternavn etter en hovedgård, mens de hadde et uformelt daglig navn etter underbruket der de bodde. Et eksempel er en mann som sto ført opp som Flåm i folkeregistret, men som selv brukte Melteig, etter plassen der han hadde vokst opp. Dette førte til en navnesak ved Voss Herradsrett på 1970-tallet.

Selv om yrkesbetegnelser lenge ble brukt som ikke faste tilnavn, ser det ikke ut til å ha vært tradisjon for danning av slektsnavn etter norske yrkestitler, slik det har vært vanlig i mange andre land.

Innføringen av faste slektsnavn foregikk gradvis. Helt fram til lovendringen i 1979 fantes det folk uten faste slektsnavn. Bruk av flere navn for samme person i offentlige registre var ikke uvanlig. Manglende registrering i folkeregisteret eller kirkebøker av navn som ble brukt til daglig, kunne føre til tap av retten til navn som tidligere har vært brukt som "etternavn" i slekten.

Vekslede skrivemåter

Skrivemåtene i gårds- og stedsnavn fulgte gjerne danskspråklige skrifttradisjoner til langt utpå 1800-tallet, som Qvam, Wiig, Dahl, Lie, Moe, Myhr, Sexe, Semb og navneledd som Løv- og -tvedt. De offisielle navnene har blitt normert til former tilpasset norsk uttale i matriklene (skattelister for jordeiendommer) og i andre offentlige dokumenter, f.eks. Vik, Dal, Mo, Sem, Lauv- og -tveit.

Etternavn, og senere slektsnavn, fulgte eldre skriftlig navnebruk for gårds- og stedsnavn til tross for matrikelrevisjonene og endring i norsk rettskriving (f.eks. Aa til Å). Folk fulgte i praksis helst embetsmenns (dvs. prester og lensmenn) skrivemåter. Uttale- og skriftform var nok helst oppfattet som to klart atskilte former.

Skrivemåtene kunne også lenge veksle for samme person, både på grunn av egne og nedskriverens kunnskap, og kanskje som følge av veks-

lende ønsker. Bruken av former som skilte seg ut fra norsk rettskriving, kom nok i stor grad av at det var de kjente formene. Dessuten kunne det være praktisk å ha et navn som skilte seg ut, som Eyde og andre navn som kunne ha naturlig grunnlag i en eldre skriftvariant.

Resultatet vises i dagens slektsnavn. Pr. 1. desember 1993 fantes bl.a. disse forekomstene i den norske befolkningen: 1467 Mo og 6866 Moe; 106 Dal og 11 837 Dahl; 4489 Vik, 74 Vig, 50 Viig, 25 Viik, 20 Wig, 845 Wik, 1193 Wiig og 2249 Wiik; 208 Eeg, 441 Eek, 851 Eik og 565 Ek; 3786 Tveit og 1954 Tvedt. Vi ser at trenden ikke er entydig dansk- eller norskspråklig.

Sammensatte navn er ofte nyere og har hatt en svakere dansk skrifttradisjon. Mens det fins 643 Myhr og 30 Myr, er det i det samme registeret 77 ulike sammensatte navn som begynner på Myr og bare 19 som begynner på Myhr.

Aa ble endret til Å i 1917-rettskrivningen. Likevel fantes det 137 ulike slektsnavn i 1993 (alle typer opphav) som begynte med Å og 332 med Aa. Det var f.eks. 280 Ås og 5918 Aas. Et høyfrekvent eksempel med aa eller å inne i navnet var: 1401 Waage, 462 Vaage, 1205 Våge og 97 Wåge.

Variasjon i skrivemåten for sen-navn for samme familie har også forekommet i noen tiår ut på 1900-tallet, f.eks. Christensen og Kristensen, og Nielsen, Nilsen og Nilssen. I én utgave av en adressebok kunne det være mange flere Nielsen enn Nilsen, mens i en senere utgave er det mange flere Nilsen.

Den vekslede slektsnavnbruken som er beskrevet ovenfor, innebærer at det ofte er tilfeldig hvilke navn og hvilke former som er dokumentert skriftlig.

Navneskifte

Denne store nedgangen i bruken av sen-navn viser at folk i stor grad har

ønsket seg og ønsker å bytte ut et sen-navn med et annet navn. Det er antakelig ønsket om navn som ikke var blant de vanligste, som har vært den viktigste grunnen. En argumentasjon for å bruke gårdsnavn som uttrykk for norsk navneskikk kan nok også har virket inn. En lavere andel sen-navn blant de vanligste mellomnavnene enn blant slektsnavnene, er antakelig uttrykk for at mange gjerne vil ha andre navn enn sen-navn, jf. kap. 6.

I 1923 ga Justisdepartementet bevilling til 303 slektsnavn, dvs. antall saker, ikke antall personer. Tidlig på 1960-tallet var det ca. 1000 saker hvert år. Fram til og med 1964 gjaldt navneendringene særlig nye navn (nylagete eller andre navn enn de man kunne ta etter hovedreglene), stefars eller pleieforeldres navn, og navn man faktisk brukte, men som var ulikt det som var innført i folkeregisteret. Det var også mange saker om ektefeller som ønsket å beholde slektsnavnet de hadde hatt som ugift. Pga. økende skilsmissehyppighet ble det etter hvert også mer aktuelt å ta tilbake navn fra før ekteskap.

Tidlig på 1980-tallet var det over 10 000 personer som fikk bevillinger årlig. Endring til ektefellers navn som ugifte er ikke med i tallene. Antallet endringer har økt betydelig etter det, men da som hovedregel med enklere melding til folkeregistrene.

Under den voldsomme veksten i navneendringer de siste tiårene har de fleste navneendringene gjeldt kvinner og barn i forbindelse med oppløsning av ekteskap. En stor andel av de bevilningene som nå blir gitt av fylkesmennene, gjelder innvandrere som vil endre navn. De kan ha fått navn ved førstegangsregistrering, som ikke er i pakt med hjemlig tradisjon, ønskelig transkripsjonsmåte, eller som ikke er tjenlig her i landet.

I 1940-årene ble det utgitt to lister med slektsnavnsforslag, med til sammen ca. 3700 navn. I 1960 var disse "for gode navns vedkommende

faktisk oppbrukt”. Flertallet av forslagene finnes ikke som slektsnavn nå.

Kvinner etter- og slektsnavn

Til et stykke ut på 1800-tallet beholdt norske kvinner sine etter- eller slektsnavn hele livet. På landsbygda skiftet den muntlige bruken i noen grad etter bosted. I slike tilfeller kunne mann og kone ha samme stedsnavn som tilnavn i muntlig bruk.

På slutten av 1800-tallet ble det vanligere, særlig i byene, at kvinner tok menns slektsnavn i offisiell sammenheng. Det begynte i høyere sosiale lag. I Bergen og Kristiansand var 98 % av de gifte kvinnene registrert med oppvekstnavnet (pikenavnet) i 1801. I Fredrikstad hadde ingen kvinner tatt over mannens etternavn i 1801, mens vel halvparten av kvinnene som var gift med menn i høyeste sosialgruppe (mest kjøpmenn, embetsmenn og skippere) og knapt 1/6 blant arbeidere, hadde mannens etternavn i 1865.

I tiden rundt gjennomføringen av 1923-loven hadde det stort sett etablert seg praksis med at kvinnene tok mannens slektsnavn over store deler av landet, men minst på landsbygda.

Fornavn

Fornavn som ble brukt i sagatiden, tilsvarte ofte ett eller to kjente ord i språket, som navnene hadde som opphav (Sigfrid; seier + vakker). Men man regner med at sammenhengen mellom navnet og navnets betydning ble mindre viktig alt for tusen år siden.

Mange av sagatidens fornavn er i bruk i dag, dels i andre former (Øyvind/Even, Sigfrid/Sigrid/Siri). Mange kjente navn fra Nytestamentet og helgener ble tatt i bruk i hundreårene før reformasjonen, også med norske former, f.eks. Johannes/Jon, Peter/Per, Maria/Mari, Nikolaus/Nils og Katarina/Kari.

Kirkelige navn foretrekkte eldre

norske navn. Fra 1800-tallet har gjenopptaking av saganavn i opprinnelig form foretrekket varianter av saganavn og kirkelige navn.

Særlig fra slutten av 1800-tallet og framover har vi fått mye nytt navnetilfang, særlig fra svensk, dansk, tysk, fransk og engelsk. Fra midten av 1800-tallet fikk vi noe bruk av slektsnavn som fornavn. Selv om man sjelden har klart å påvise den konkrete inspirasjonskilden, kan det se ut til at prester, jordeiere, handelsmenn og statsministre kan ha vært inspirasjonskilder, f.eks. Monrad, Anker, Selmer og Sverdrup. Det kan se ut til at

handelsslekter som Heitman, Bernhof og Heggelund, gjestgiverslekt som Pareli/Parelius, og eiendomsbesittere som Angel har inspirert langs kysten i nordlige Nordland og sørlige Troms, men at navnegiverne ikke ser ut til å tilhøre nærmiljøet. Etter internasjonalt mønster ble det vanlig å lage jentepånavn av guttepånavn, og omvendt i noe mindre grad, f.eks. Petrina, Petra, Karenus og Agdar.

Oppkalling etter norske slektsnavn, idelloppkalling, avtok ganske raskt etter innføringen av 1923-loven.

Fra slutten av 1900-tallet har også navn fra innvandrer kulturer utenfor

Ole Ellefsen Mykland 1823-1907 og Aase Tomine Aanensdatter Sangesland 1822-1906, bodde og drev gårder både i Iveland, Vennesla, Øvrebo og Stølen. I 1900 bodde de som "rentenister" hos datteren, som var enke på Moseid gård i Vennesla. Da het de kun Ole Ellefsen og Aase Aanensdatter. Fotograf ukjent.

den vestlige verden, kommet i bruk. I 1999 var Mohammad, inkl. varianter, på 8.-plass blant nyfødte gutter i Oslo.

Mellomnavn

Opphavet til mellomnavn finner vi i ønsket om å gi ekstra navn i tillegg til vanlige fornavn og slektsnavn. De hadde status som en egen type fornavn fram til navneloven 1964, se nedenfor pkt. 4.1.2.3. Skikken kan se ut til å ha kommet parallelt med bruken av ekstra fornavn i høyere sosiale lag på 16-1700-tallet. Mellomnavn var helst slektsnavn fra tidligere slektsledd på begge sider, eller fra andre man ville ære.

I Bergen og Kristiansand er det registrert en begrenset bruk i høyere sosiale lag i 1801, helst av utenlandsk opphav, og mest sannsynlig hentet fra slekten. Bergenske slektsbøker viser stor variasjon i samme søskenflokk på

17- og 1800-tallet. Dette kan tyde på at man gikk ut over den nære slekten.

I Fredrikstad i 1801 var også omfanget svært begrenset, likt fordelt mellom patronymy og andre slektsnavn. Patronymene forekom helst i mellomsliktet (håndverkere, funksjonærer) og var for det meste etterfulgt av et norsk stedsnavn. Andre slektsnavn som mellomnavn viste stor variasjon i samme søskenflokk, på samme måte som vanlige fornavn. Bare unntaksvis kom mellomnavnene fra morens slektsnavn. Navnene kom i mange familier til å gå i arv etter bestemte mønstre. I 1865 var mønstret i Fredrikstad det samme, men med litt økt bruk.

Også fra andre kilder kjenner vi til at mellomnavn kunne hentes fra familien, fra venner (ofte fadderoppkalling) og kjente personer (idoloppkalling). I andre halvdel av 1800-

tallet og fram til 1923-loven fantes det eksempler på at kjente personers eller slektingers slektsnavn ble tatt i bruk som mellomnavn, og dels brukt som fornavn til daglig, som f.eks. for Nordahl Rolfsen (Johan Nordahl Brun Rolfsen) og Nordahl Grieg (Johan Nordahl Brun Grieg). Dessuten kom mellomnavn i en del tilfeller til å bli første del av doble slektsnavn på 1700-, 1800- og tidlig på 1900-tallet.

Utviklingen av mellomnavn i dag er beskrevet i kap. 6. Termen mellomnavn kom i bruk på 1900-tallet, og kom altså inn i loven i 1964. Tidligere var den i bruk i lovkommentarene til bl.a. Lundh og Arnholm.

Nasjonale minoriteter

Samer og kvener

Kvener (finske innvandrere i Nord-Norge) og samer har hatt tradisjon med slektsnavn på egne språk i mange

hundre år. Fra slutten av 1800-tallet har mange tatt i bruk norskspråklige slektsnavn. Påtvunget navneskifte som følge av offentlig lovgivning eller andre påbud har i liten grad latt seg dokumentere. Flere vitnemål tyder på at situasjonen likevel har vært opplevd slik. Folk har sannsynligvis helst skiftet navn pga. sosialt press og for å oppnå bedre behandling hos myndighetene, særlig fra midten av 1800-tallet. Norske navneformer er også ført inn i kirkebøkene dels av kirkelig sedvane, og kanskje uten bærernes kunnskap. Det kunne være skrivemåter tilpasset norsk uttale, oversettelser, norske plassnavn eller sen-navn med grunnlag i fedrenes navn.

Stikkprøver i de samiske kjerneområdene Karasjok og Kautokeino i 1900-tellingen viser at under 10 % var registrert bare med sen-navn. De

fleste var registrert med et samisk slektsnavn, oftest i tillegg til et sen-navn.

Det forekommer at folk nå ønsker å ta tilbake samiske og kvenske (finske) slektsnavn. Disse kan være i bruk i andre slektsgrener eller familier, men samtidig ha vært ute av offisiell bruk i flere generasjoner blant egne forfedre.

Samer ble ført opp med norske fornavn i kirkebøker fra 16-1700-tallet. Gamle samiske navn gikk ut av offisiell bruk. Trass i dette ble samiske varianter av kirkelige og andre norske navn brukt muntlig. Fra 1970-årene har mange gitt barn offisielle samiske fornavn.

Skogfinner

Skogfinnene, dvs. finske innvandrere på Østlandet fra 1600-tallet, ble registrert med sine finske fornavn, som

gjærne var varianter av kjente kirkelige navn. I tillegg ble de gjerne registrert med sen-navn, dvs. patronym etter farens fornavn. I tillegg kunne de, særlig i de eldste kildene, bli oppført med sine finske slektsnavn. Slektsnavnene var gått ut av offisiell bruk på 1800-tallet, og skogfinnene brukte patronym og norske (ev. finskinspirerte) gårdsnavn etter norsk skikk. De føyde seg inn i vanlig norsk slektsnavnsmønster.

De siste to-tre tiårene har finske fornavn blitt tatt i bruk for noen få nyfødte, særlig Heikki (m.) og Erkki (m.). Finske former har tradisjon som muntlig form selv om personene offisielt har hatt norske former.

De to-tre siste tiårene har noen også ønsket å ta i bruk gamle finske slektsnavn (storslektsnavn), både som mellom- og slektsnavn. Ofte må det søkes flere hundre år tilbake

i skriftlige kilder, og man kan ikke regne med at alle brukte navn er dokumentert skriftlig. Dette blir nå dokumentert gjennom igangværende prosjekt med slekts- og slektsnavnsforskning, helst av slektshistoriske grunner. I noen grad finnes muntlig tradisjon fortsatt, blant annet gjennom kallenavn (tilnavn), som Viinikka-Per eller Viinikkan. Dette tilsvarer en muntlig navneskikk som er beskrevet for landet for øvrig, men med finsk innhold. Dessuten finnes navn med finsk opphav som er i bruk nå, f.eks. slektsnavnet Hytjanstorp fra det finske slektsnavnet Hyttiainen, og Peistorpet av Piesala og Piesainen.

Romanifolket (taterne/de reisende)

Romanifolket kom til Norden omkring 1500-tallet. De har offisielt hatt vanlige norske for- og slektsnavn gjennom hele 1900-tallet, gjerne sen-navn- og stedsnavntypen. Seg i mellom bruker de ofte storslektsnavn, som i enkelte tilfeller også blir brukt uoffisielt som mellomnavn i offentlige opptredener. Navn på barn, særlig slektsnavn, ble endret da de ble overført til fosterhjem i første halvdel av 1900-tallet.

Rom (sigøynere)

Rom (sigøynere) har trolig felles opphav med romanifolket. Den norske rom-gruppa kom til Norden fra midten av 1800-tallet. Eldre storslektsnavn er i bruk, men noen har også etter eget ønske endret til et vanlig norsk slektsnavn.

Rettslig utvikling

Før navneloven av 1923

Navneforholdene var et område som ikke ble ansett regulert av rettsreglene. Fra 1814 ble det riktignok gitt navnebevillinger av Kongen, men det var uklart hvilken rettsvirkning slik bevilling hadde. Guttorm Hallager ga i 1895 ut boka *Om personnavne efter*

norsk og fremmed Ret”. Der konkluderte han at det ikke var noen privat navnerett i Norge. Året etter falt det imidlertid en høyesterettsdom som slo fast navneretten. Det var Aarsdommen, inntatt i Rt. 1896 s. 530. Etter råd fra en i familien Aars, tok en mann fra gården Årsrud etternavn Aars. Han hadde båret navnet i 40 år. Høyesterett fradømte han retten til å bære navnet. Dommen slo altså fast at det eksisterte en privat navnerett. I de følgende år kom det en rekke navnesaker for domstolene. Det ble slått fast at ikke alle slektsnavn nøy godt av det privatrettslige navnevern. Dette var forbeholdt navn som kjennetegnet medlemmene av en sluttet slektskrets.

Navneloven av 1923

Det ble i 1902 fremsatt en Odelsingsproposisjon (nr. 17 for 1901-02) med forslag til lov om slektsnavn. Imidlertid ble det ikke gjort mer med saken før i 1922, da det ble satt fram en ny proposisjon (nr. 12 for 1922). Denne proposisjonen ble tatt under behandling og førte til lov om personnavn 9. februar 1923. Et hovedpunkt for navneloven 1923 var å få innført en ordning med faste slektsnavn, men loven var formulert forsiktig. Den påla ingen direkte å ta seg slike navn, men ga visse regler som skulle hjelpe folk å skaffe seg dette. Det ble derfor gitt praktisk viktige regler om å kunne ta slektsnavn uten bevilling og om navnehevd. Loven ga også regler om navnebevilling. Dersom navnet hørte til de mindre utbredte, kunne bevilling bare gis med samtykke av samtlige bærere. Her bygget altså loven på det navnevernet domstolene hadde etablert. Det ble imidlertid også gitt regler om at rettsbeskyttede slektsnavn i visse tilfelle kunne tas ved bevilling dersom søkeren hadde en bestemt tilknytning til navnet. Det var også regler som innskrenket bevillingsadgangen slik at navneutviklingen kunne ledes på en forsvarlig måte.

Loven bestemte at alle personer

født etter 1. juli 1923 automatisk fikk slektsnavn ved fødselen. Navnet ble i første rekke bestemt av avstamningen. Hvis barnet var født i ekteskap, fikk det farens navn. Hvis barnet var født utenfor ekteskap, kunne det velges mellom farens og morens navn. Adoptivbarn fikk adoptantens slektsnavn. Det kunne også bestemmes at barnet skulle beholde sitt eget slektsnavn eller bruke begge navnene i forening.

Hustruen fikk ved ekteskapet automatisk mannens navn. Hun kunne ta sitt slektsnavn som ugift foran slektsnavnet ervervet i ekteskap, på tilsvarende måte som mellomnavn i dag. Bare dersom ”særlige grunner talte for dette”, kunne kvinnen beholde slektsnavnet som ugift uten å ta mannens slektsnavn. Kvinnen måtte da være godt kjent under sitt opprinnelige slektsnavn, f.eks. som forretningsdrivende eller kunstner. Ved lovendring i 1949 ble det gitt generell adgang for hustruer til å beholde slektsnavnet som ugift. Da kunne enhver kvinne søke departementet om å få beholde slektsnavnet som ugift, men søknaden kunne først innvilges etter at ekteskapet var inngått. Ektemannen måtte også godkjenne at hun tok sitt slektsnavn som ugift.

Det var forbudt og straffbart å forandre navn for seg eller sine navn uten tillatelse fra offentlige myndigheter, jf. dagens § 337 i straffeloven. Det var også mulig å gå til søksmål dersom noen mente at navneretten til vedkommende var krenket. Det samme gjaldt når navnet var gitt ved bevilling. I så fall gjaldt en tidsfrist på 3 år for å reise sak.

Loven hadde også regler om fornavn, og la bl.a. ned forbud mot å bruke som fornavn navn som etter sin opprinnelse var et slektsnavn. Det kunne heller ikke velges fornavn som kunne bli til en byrde for barnet.

Uttrykket mellomnavn forekom ikke i lovens terminologi. Loven godtok likevel at barn kunne bruke mors pikenavn eller fars fornavn med

ending som markerte slektskapet, foran slektsnavnet. Samme adgang hadde en gift kvinne mht. sitt pikenavn. Navnene ble imidlertid betegnet som fornavn.

Navneloven av 1964

29. juni 1956 ble det nedsatt et utvalg til revisjon av navnelovgivningen. Grunnen til dette var ønsket om å få til større nordisk rettsenhet. Utvalget hadde også samarbeid med det svenske og danske utvalget. De tre utvalgene kunne imidlertid ikke komme fram til et felles utkast. De nasjonale ulikhetene var for store. Det norske utvalget avga sin innstilling i februar 1960. Den bygget i stor grad på loven av 1923, men var mer tilbøyelig til å godta større frihet ved valg av navn. Barn kunne derfor ved ensidig melding få morens pikenavn som slektsnavn. Hustruen fikk også alminnelig adgang til å beholde pikenavnet i ekteskapet. Kvinnen måtte imidlertid melde fra om dette til vigselsmannen før vielsen. Dersom dette ikke ble meldt, fikk kvinnen automatisk mannens slektsnavn.

Utvalget myket også opp navnevernet. Det ble foreslått unntaksregler som medførte at en person ville kunne få bevilling til slektsnavn som noen av vedkommendes foreldre eller besteforeldre bar eller hadde båret. Det var også andre unntaksregler. Særlig viktig var en regel der enhver kunne få bevilling til et rettsbeskyttet slektsnavn dersom vedkommende hadde "en ganske særlig tilknytning" til det. Regelen var med hensikt gjort generell. Utvalget hadde imidlertid særlig for øye at den kunne gi ektemannen adgang til å ta navnet til hustruen.

Utvalget foreslo også regler om mellomnavn. Særlig viktig var en regel om at et hvilket som helst navn kunne gis som mellomnavn etter departementets samtykke når søkeren gjennom avstamning eller på annen måte kunne godtgjøre en særskilt tilknytning til navnet.

Innstillingen vakte røre. Det var først og fremst barnets adgang til å kunne velge mellom mors og fars slektsnavn som skapte spenning. Ektemannens adgang til å ta hustruens slektsnavn og oppmykningen av navnevernet gikk heller ikke upåaktet hen. Det var opphetet diskusjon i ukebladene og i dagspressen.

Regjeringen la fram sitt lovforslag 21. desember 1962 som Ot.prp. nr. 24 (1962-63). Her var det gjort en del innstramminger i utvalgets forslag. Det var strid og dissenser gjennom hele stortingsbehandlingen. Likevel ble loven i hovedsak godtatt i den form den hadde fått i proposisjonen.

Utviklingen av navneloven etter 1964

Generelt

Loven er endret en rekke ganger. Ved lov 16. juni 1967 nr. 1 ble §§ 14, 16, 19 og 26 endret som følge av endringer i fremgangsmåten ved melding av fødsler. Ved lov 7. februar 1969 nr. 7 ble det gjort en mindre endring i daværende § 12 som følge av endringer i ekteskapslovgivningen. Lov 12. juni 1969 nr. 54 endret §§ 19 og 21 i forbindelse med forvaltningslovens ikrafttredelse. Ved lov 8. april 1981 nr. 7 ble det foretatt en teknisk endring i §§ 2, 7, 10, 14 og 18 fordi den nye barneloven innførte begrepet foreldreansvar i stedet for foreldremakt/foreldremyndighet. En del mindre endringer ble gjort ved lov 7. juni 1985 nr. 52. Dels var endringene av redaksjonell karakter (§ 7), dels presisering av uklarheter (§ 16 første ledd nr. 4) og dels klargjøring av innholdet av § 9 nr. 4 om adgang til å ta gårdsnavn som slektsnavn. Endelig ble begrensningene i § 9 nr. 1 og 2 og

§ 9 a første ledd nr. 1 og 2 om slektsnavn som foreldre har fått bevilling til etter § 9 nr. 6, opphevet.

De største endringene i navneloven ble imidlertid gjort ved lov 8. juni 1979 nr. 39. Formålet med disse endringene var dels å skape navnerettslig likestilling mellom barn født i og utenfor ekteskap samt mellom mann og kvinne. Dels var formålet å forenkle det offentlige arbeid med navnesaker.

§§ 1 og 2 ble endret slik at slektsnavn for barn skal velges av foreldrene når foreldrene ikke har felles slektsnavn. Dersom navnevalget ikke er foretatt innen seks måneder etter fødselen, får barnet morens slektsnavn. Tidligere fikk barn født i ekteskap automatisk farens slektsnavn. Barn født utenfor ekteskap fikk morens slektsnavn ved fødselen.

§ 4 ble endret slik at man ved inngåelse av ekteskapet må velge om man vil ha felles slektsnavn eller beholde slektsnavnet man hadde før ekteskapet. Automatikken om at kvinnen fikk mannens slektsnavn dersom hun ikke meldte fra om at hun skulle beholde sitt slektsnavn som ugift, falt m.a.o. bort; begges slektsnavn ble formelt likestilt.

Disse endringene skapte i likhet med endringene i 1964, stor debatt - også i Stortinget. Innvendingene gikk i første rekke ut på at det ikke forelå sterke nok grunner til å endre de navnetradisjoner vi hadde hatt i lang tid, og som gikk ut på å understreke familiefellesskapet gjennom felles slektsnavn for både foreldre og barn. Det ble også hevdet at endringene i navneloven burde vært vurdert nærmere i sammenheng med ekteskaps- og barnelovgivningen for øvrig.

I § 7 ble det foretatt en annen viktig prinsipiell endring. Det var ikke lenger et krav om tilknytning til navnet for å få bevilling til et slektsnavn som ikke var rettsbeskyttet. Samtidig ble det bestemt at endring til bl.a. ikke rettsbeskyttede slektsnavn kunne skje

direkte ved melding til folkeregisteret, jf. § 9 a. Dette medførte at hvem som helst på en enkel måte kunne endre navn til ikke rettsbeskyttete slektsnavn. Dette var formelt og materielt noe nytt i vår navnerett. Disse endringene skapte forbausende lite diskusjon under lovforberedelsen og heller ikke i Stortinget. Austbø antar at dette skyldtes at endringene nærmest ble oversett i diskusjonen om de mer familiepolitiske spørsmål. Generelt innebar altså § 9 a at visse navneendringer kunne skje ved melding direkte til folkeregisteret, istedenfor ved søknad til fylkesmannen. Dette medfører en raskere saksbehandling for publikum og totalt sett en innsparing av ressurser for det offentlige.

Særlig om grensen mellom rettsbeskyttete og ikke rettsbeskyttete slektsnavn

Lovendringen i 1979 medførte også en endring i departementets praksis vedrørende når et slektsnavn var uten rettsbeskyttelse, dvs. hørte "til dei meir vanlege" etter § 7. Tidligere ble det ikke bare ble lagt vekt på hvor mange bærere navnet hadde, men også på antall slekter og gårder med navnet. Som utgangspunkt regnet departementet med at et navn hørte til de mer vanlige dersom navnet fantes som gårdsnavn mer enn 10 steder eller ble båret av flere enn 10 slekter.

Departementet drøftet denne praksisen i forbindelse med lovendringen (Ot.prp. nr. 43 for 1978-79). Det ble bl.a. lagt vekt på at praksisen ikke passet i samme grad som tidligere, fordi man ved hjelp av det sentrale personregister kunne fastslå hvor stor utbredelse et etternavn hadde. Departementet mente derfor det ville være mest korrekt å legge antall bærere av et navn til grunn i vurderingen av om navnet ikke var rettsbeskyttet. Departementet uttalte:

"Dersom man ved de tidligere undersøkelser i adressebøkene fant minst 100 bærere fordelt på flere

kommuner, anså man navnet vanligvis for å høre til de mer vanlige. Som nevnt foran, var det ofte bare en person i familien som sto oppført i adressebøkene. Den såkalte indeksfamilie besto i 1960-åra av 3,6 medlemmer. Legger man dette tallet til grunn, vil man finne 3,6 ganger så mange bærere av et slektsnavn i det sentrale folkeregister som ved en undersøkelse i adressebøkene. Departementet foreslår på bakgrunn av foranstående at et etternavn som i det sentrale personregister er oppført med mer enn ca 300 bærere, som utgangspunkt reknes for å høre til de mer vanlige navn. Antallet kan imidlertid gjøres noe avhengig av hvilke komponenter navnet består av. Man viser for øvrig til Høyesteretts dom om navnet Aaraas i Rt. 1970 s. 1279, der navnet under tvil ble funnet rettsbeskyttet (hørende til de mindre vanlige navn). Gardsnavnet forekom 7 steder her i landet. Navnet ble i følge det sentrale personregister båret av 129 personer med skrivemåte Aaraas/Aaraås/Åras/Åraas."

Dette ble ikke kommentert nærmere under Stortingsbehandlingen, og en grense ved ca. 300 bærere ble lagt til grunn for departementets praksis fram til årsskiftet 1982-83. I forbindelse med at ordningen med melding til folkeregisteret skulle tre i kraft 1. januar 1983, fant imidlertid Regjeringen at man generelt hadde gått noe langt i å frigi navn. Følgende brev med bl.a. dette innholdet ble derfor sendt Stortinget 28. oktober 1982:

"... Departementet anførte at slektsnavn som i det sentrale personregister er oppført med mer enn ca. 300 bærere, som et utgangspunkt skulle regnes for å høre til de mer vanlige navn.

Justisdepartementet ga i januar 1981 ut en liste over navn med mer enn 500 bærere. Fra samme tidspunkt ble fylkesmennene gitt myndighet til å gi bevilling til disse navn i påvente av ikrafttreddelsen av § 9 a. I juli 1982 ga departementet ut en ny liste som

også omfatter navn med mellom 350 og 500 bærere.

På den siste listen kom også tre typisk samiske navn med. Etter en ny vurdering av de navn som står på listen fra 1982, er regjeringen kommet til at man med denne listen er gått noe langt i å "frigi" navn både når det gjelder samiske navn og ellers. Regjeringen mener derfor at grensen mellom beskyttede og ubeskyttede navn bør gå ved 500 bærere og at listen fra juli 1982 bør trekkes tilbake."

Brevet ble tatt inn i Justiskomiteens Innst. nr. 1 (1982-83) vedrørende Justisdepartementets budsjett med den kommentar at det ikke ga tilstrekkelig grunnlag for å ta standpunkt. Saken ble ikke nevnt under debatten i Stortinget. Departementet besluttet etter dette å heve grensen for hvilke navn som skulle anses å høre til de mer vanlige, til navn med mer enn 500 bærere. En ny liste ble gitt ut i januar 1983. Departementet har som sagt ovenfor ikke utarbeidet en liste over ubeskyttete slektsnavn siden 1992. Departementets praksis er i dag at alle slektsnavn med 500 bærere eller flere er ubeskyttete. Fylkesmennene kan som nevnt anvende SSBs hjemmesider på Internett, eventuelt kontakte Sentralkontoret for folkeregistrering, og på den måten få oversikt over antall bærere av et slektsnavn.

Særlig om utviklingen av doble slektsnavn

Faktisk utvikling

Arbeidsgruppen har undersøkt utbredelsen av doble slektsnavn i Norge. Grunnlaget er manuell opptelling i adressebøkene for Oslo, Bergen og Trondheim for årganger som ligger nær årene 1900, 1925 og 1946. Arbeidsgruppen har funnet en slik opptelling nødvendig for å få avklart nærmere i hvilken grad doble slektsnavn har vært benyttet i norsk navnetradisjon.

Bruken av doble slektsnavn kan dokumenteres i Norden og Norge fra

	1900	1926	1946
Med bindestrek	112	1180	1900
Uten bindestrek	5	50	Ikke telt
Totalt	117	1230	1900
Innbyggere	228 000	260 000	286 000

	1901	1924-25	1939-40
Med bindestrek	6	50	84
Uten bindestrek	0	61	32
Totalt	6	111	114 ¹⁾
Innbyggere	72 000	95 000	110 000

	1895	1925	1946
Med bindestrek	3	Ikke telt	69
Uten bindestrek	0	Ikke telt	5
Totalt	3	Ikke telt	74
Innbyggere	38 000	55 000	56 000

1) To navn fantes både med og uten bindestrek.

før 1800-tallet, og da særlig i familier med adelig bakgrunn. Det kan se ut til at denne skikken begynte å bre seg i befolkningen rundt overgangen fra 1800-tallet til 1900-tallet. Arvelige doble slektsnavn har blitt skrevet både med og uten bindestrek.

Opptellingen i adressebøkene er cirkatall. For Oslo er beregningen foretatt på grunnlag av en del av alfabetet, dvs. Aa og A-E for 1901, Aa og A-B for 1926 og A-E for 1946.

Adressebøkene inneholder som hovedregel en oversikt over personer over 20 år unntatt hustruer. Doble slektsnavn som bare gifte kvinner har hatt, kan mangle. Det vanlige var imidlertid like slektsnavn for ektefeller. Mellomnavn og firmanavn er ikke tatt med i opptellingen. Det er også i noen få tilfeller vekslende skrivemåte for samme familie fra én utgave til en annen, bl.a. med og uten bindestrek.

Adressebøkene viser ikke hva som var offisielt godkjent. De var ikke mer offisielle enn telefonkatalogene i dag. Dette innebærer at det er folks ønsker og nedskriverens nøyaktighet som har bestemt skrivemåten. Adressebøkene bør imidlertid kunne brukes som uttrykk for hvilke navn som ble brukt, og de er de eneste allment tilgjengelige kildene over hva folk het fra denne perioden. Det antas at det er et rimelig samsvar mellom hva folk offisielt het, og hva som står i adressebøkene. Det er imidlertid også grunn til å anta at folk brukte doble slektsnavn før de fikk navnene godkjente.

Det kan også foretas undersøkelser av folkeregisterkort og departementets avgjørelser. Et slikt arbeid vil imidlertid bli svært omfattende og

vanskelig å utføre. Folketellingene etter 1900 vil også kunne vise folks navn. Disse er imidlertid ikke tilgjengelige for offentligheten, slik at et arbeid med disse også vil være omfattende og vanskelig.

Se tabellene ovenfor om hva opptellingen i adressebøkene viser om framveksten av doble slektsnavn.

Forekomsten av doble slektsnavn ser altså ut til å være beskjeden rundt århundreskiftet. Rundt 1925 er forekomsten klart mer synlig. Forskjellene kan skyldes lite presise registreringsrutiner, og at dobbelte slektsnavn ikke har kommet med i tidlige adressebøker. Størrelsen på forskjellen gir likevel grunn til å anta en vekst i doble slektsnavn gjennom flere tiår av 1900-tallet.

Noen tilfeller av doble slektsnavn med og uten bindestrek er undersøkt litt utførligere, særlig med spørsmål til familierepresentanter og undersøkelse av Norsk biografisk leksikon. Det viser to typer opphav:

For det første har de doble slektsnavnene blitt tatt i bruk av barn som har tatt begge foreldrenes navn. Ikke minst er det slik i dette hundreåret, men også tidligere. Et eksempel er hentet fra en bok om kjente bergensfamilier:

”Skiptreder Hans Larsen startet sin karriere med å hente vaskebøttene for sin mor. Hun måtte tjene til familiens opphold som vaskekone etter at herr Larsen var død i ung alder.

Vesle Hans vokste etterhvert opp til å bli skipskaptein, og i 1905 startet han rederiet Westfal-Larsen. Da hadde han først føyet inn Westfal, som var morens pikenavn.”

Den andre dannelsesmåten er at en gren av en slekt har hentet inn et navn fra en inngiftet familie flere generasjoner tilbake. Et eksempel på en slik dannelsesmåte er oberst Henrik Jørgen Huitfeldt og salmedikter Birgitte Kirstine Kaas som giftet seg i 1713. Hennes bror opprettet det danske stamhuset Kaaselund, som fra 1801 gikk i arv blant hennes etterkommere. En av etterkommerne til ektefellene, historiker og riksarkivar Henrik Jørgen, født Huitfeldt, tok dobbeltnavnet Huitfeldt-Kaas etter at han i 1881 arvet denne eiendommen.

Det fantes ca. 4 800 forskjellige doble slektsnavn med bindestrek som ble båret av over 22 000 personer i Norge pr. 1. januar 2000. Se nærmere nedenfor pkt. 6.2 om denne statistikk. Arbeidsgruppen antar derfor at det har vært en tradisjon med doble slektsnavn i Norge, men at denne var begrenset rundt år 1900. Bruken av doble slektsnavn vokste etter dette tidspunktet.

Rettslig utvikling

Doble slektsnavn ved innføringen av navneloven av 1923

Ved innføringen av navneloven av 1923, foreslo Justisdepartementet denne bestemmelsen i § 8 nr. 3:

”Bevilling bør i almindelighet ikke gis til å anta:

...

3. navn som består av flere ord”.

Bestemmelsen ble begrunnet slik av departementet:

”Også slektnavn som består av flere ord bør loven søke å innskrenke. Slike navn er både tungvinte og egnet til å skape forvirring, særlig fordi det

første ord i navnet lett vil bli ansett som fornavn (dåpsnavn).”

Det er for arbeidsgruppen ikke helt klart om denne uttalelsen og lovteksten er ment å forby det som i dag kalles for doble slektsnavn. Uttalelsene i justiskomiteen tyder imidlertid på at komiteen forstod det slik at bestemmelsen var ment å forby doble slektsnavn. Justiskomiteen kommenterte § 8 nr. 3 slik:

”I overensstemmelse med den av komiteen foreslåtte forandring i § 3 således at et adoptivbarn kan bære både sitt eget og den adopterendes slektsnavn i forening, vil komiteen her innstille på at post 3 sålydende: ”navn som består av flere ord” utgår.

Man finner at ulempene ved å danne sammensatte slektsnavn veier forholdsvis mindre i forhold til den store fordel som det kan ha ad denne vei å få innskrenket de altfor utbredte navn med endelsen -sen. Ved å anbringe et annet navn enten foran eller efter et slikt navn, som vedkommende kan være mere tilbøielig til å anta, fordi han derved ikke behøver helt å bortkaste sitt gamle navn.”

Denne uttalelsen førte ikke til debatt i Odelstinget. Forslaget om § 8 nr. 3 ble derfor strøket.

Henrik Lundh nevner følgende i tilknytning til § 8:

”Dannes der av to meget almindelige navn et sammensatt, som er lite utbredt, skulde der efter denne bestemmelse ikke være noget til hinder for å meddele bevilling. Således har Justisdepartementet gitt bevilling til navnet Lund-Larsen.”

Lundh var imidlertid kritisk til doble slektsnavn. Han skrev at justiskomiteens begrunnelse for å stryke § 8 nr. 3 i lovforslaget ”er ikke en tilfredsstillende begrunnelse for å åpne en helt ubegrenset adgang til å få sammensatte navn”. Han uttalte også følgende om proposisjonens begrunnelse for § 8 nr. 3: ”Uheldigvis hadde ikke justiskomiteen blikket åpent for

denne navnerettslige selvfølgehet”. Lundh er også senere kritisk til justiskomiteens forslag om å stryke § 8 nr. 3:

”Dette resultat var ytterst beklagelig. Argumentasjonen til fordel for sammensatte navn er, som det vil fremgå av det foran anførte, ikke overbevisende. En rasjonell navneordning krever for helt å kunne fylle sin oppgave, at de forskjellige personbetegnelser som individualiseringsmidler blir så fullkomne som mulig. Men dette skjer ikke, medmindre deres praktiske brukbarhet blir den størst mulige. Og det kan formentlig ikke være tvil underkastet, at korte, greie, enkle navn, helst med god lydlig klang er langt mer tilfredsstillende enn de lange, uhensiktsmessige dobbeltnavn, som dessuten lett bringer forvirring i de genealogiske linjer og i de offentlige registres rubrikker.

Selv om man kan anerkjenne de berettigede hensyn som taler for at de som har ervervet sammensatte navn, skal beholde dem, synes det ikke rimelig å anlegge det samme syn på de fremtidige tilfelle, hvor personer ønsker å forandre sitt gamle navn. Nettopp her skulde man ved en kraftig lovbestemmelse søke å opdra folk til bedre erkjennelse istedenfor å gi utslag av dårlig smak offentlig approbasjon.”

I en anmeldelse av Lundhs lovkommentar, er imidlertid Guthorm Hallager uenig med Lundh:

”Med hensyn til spørsmålet om sammensatte slektsnavn inneholdt den siste proposition et forbud mot, at der i almindelighet skulde meddeles bevilling til antagelse av sådanne navn. Ved lovens behandling i Stortinget rådet der imidlertid enstemmighet om å stryke denne bestemmelse. Dette resultat beklager forfatteren, men heri kan jeg ikke være enig med ham. Det kan vistnok erkjennes å være den mest fullkomne og rationelle navneordning, at etternavnet er kort,

greit, enkelt og velklingende. Men dette ideelle krav kan man ikke gjennomføre på det utviklingstrinn hvor vor nuværende navneskikk befinner seg. De almindelige farsnavn med endelsen -sen er alfor utbredt, og man tør neppe håpe at innehaverne som regel vil være tilbøielige til å kaste dem helt vekk og anta nye i steden. På den annen side kan det ofte lett individualiseres ved å føie et nytt navn til ved en bindestrek. Således har man i stor utstrekning også gått fram i Danmark for å adskille de mangfoldige farsnavn på -sen. Og det synes da bedre å få flere av disse, i seg selv mindre fullkomne navn enn å bibeholde uforandret det store gross av navn på -sen som ikke oppfylder de simpleste krav til et slektsnavn. Men om man således ikke kan nekte bevilling til antagelse av et bindestreks-navn, antar jeg i motsetning til forfatteren (s. 46.), at man må kunne avslå bevilling til et navn bestående av flere ord som ikke er forenet ved nogen bindestrek. Man må alltid kunne forlange, at et nytt efternavn fremtreder som en enhet, likesom også at det ikke er altfor tungt og slepende. Et nyt navn bør ikke gi anledning til den hos Holberg stående vits, om vedkommende ”heter likedan om vieteren, når dagene er korte.”

Lundh sier seg senere enig med Hallager i at det må stilles krav om bindestrek i dobbeltnavn. Lundh skriver:

”Justisdepartementet søker nu også i sin bevillingspraksis i størst mulig utstrekning å undgå dobbeltnavnene. Finner man det nødvendig å gi dem, skjer det i form av bindestreksnavn.”

Etter arbeidsgruppens vurdering, viser ovennevnte at Stortinget i 1923 ønsket doble slektsnavn for å oppnå mer individualiserende navn. Departementet ønsket imidlertid i størst mulig utstrekning å unngå slike navn, også etter at loven var vedtatt. Argumentet om at bindestreks- eller dobbeltnavn skulle unngås fordi det ikke var i

samsvar med norsk navnetradisjon, kommer ikke til uttrykk i premissene for 1923-loven. Det kommer heller ikke fram av de samtidige lovkommentarene som er sitert ovenfor.

Etter 1923-loven var det ikke tillatt å ta ekte patronymikon som slektsnavn (dvs. sen-navn fra farens fornavn). Det var heller ikke tillatt å ta morens slektsnavn når barnet var født i ekteskap. Disse navnene, som i dag kan tas som mellomnavn, kunne imidlertid tas som annet fornavn. Flere av dem som hadde slike navn, ønsket senere navnene som en del av dobbelt slektsnavn.

Doble slektsnavn etter innføringen av navneloven av 1964

I forbindelse med navneloven av 1964 nevner Karin Bruzelius en rekke eksempler på departementspraksis om doble slektsnavn. Hun skriver:

”I de senere år har departementet mottatt et økende antall søknader om bevilling til dobbeltnavn. Det søkte dobbeltnavn er vanligvis sammensatt av søkerens siste fornavn (mellomnavn) og hans slektsnavn. Mellomnavnet er ofte identisk med morens slektsnavn som ugift, men andre kombinasjoner forekommer også. Departementets prinsipielle

standpunkt er at man ikke ønsker å gi bevilling til nye dobbeltnavn. . . . Bevilling til dobbeltnavn sammensatt av søkerens mors pikenavn og søkerens slektsnavn er imidlertid gitt i en rekke tilfelle enten etter at søkeren har dokumentert langvarig bruk av navnet som slektsnavn, eller når det gjelder yngre og middelaldrende fagfolk etter en kombinasjon av at de i sitt yrke har innarbeidet den søkte navnekombinasjon som sitt slektsnavn og det var av stor vekt for dem å beholde det navn de var kjent under. . . . En professor fikk bevilling til dobbeltnavn sammensatt av morens pikenavn og søkerens eget slektsnavn, et alminnelig -sen-navn. Søkeren hadde morens pikenavn som siste fornavn (mellomnavn) og hadde benyttet navnet som en del av sitt fulle navn, men hverken han eller hans familie hadde benyttet navnet som ledd i et dobbeltnavn. Ved avgjørelsen ble det lagt vekt på at så vel søkeren som hans familie hadde stort behov for et mer individualiserende slektsnavn og at det vanskelig lot seg gjøre for søkeren nå å skifte slektsnavn fullstendig.”

Som nevnt ovenfor, er praksis i dag etter Rundskriv G-150/91 at bevilling til dobbelt slektsnavn som hovedregel bare gis når navnene har blitt brukt som dobbelt slektsnavn i minst ca. 30 år. Samme praksis ble lagt til grunn i det tidligere Rundskriv G-131/85. Det er ikke mange som oppfyller disse vilkårene.

Ovennevnte rettslige utvikling tyder på at praksis på dette punktet har blitt strengere gjennom årenes løp.

Noter og referanser er ikke tatt med her, vi viser i stedet til NOU'en som ligger i fulltekst på Internett: http://odin.dep.no/jd/norsk/dok/andre_dok/nou/012001-020010/dok-bn.html

ABONNEMANG FÖR NYBÖRJARE!

3 månader med genline för endast 355 kr!

Har du rötter i Sverige och är nyfiken på hur du kan söka dem hemifrån din egen dator via Internet? Har du hört talas om *genline* men aldrig varit kund hos oss? Då har vi det perfekta erbjudandet för dig!

Du som aldrig tidigare haft ett abonnemang på *genline* kan nu teckna ett tre månader långt abonnemang för endast 355 kr!

Det här erbjudandet gäller till och med 31 december 2005 så vänta inte utan surfa in på www.genline.se idag och gör din beställning!

Frelsesarmeens ettersøkelsesarbeid

AV ERLING LEVANG, MAJOR OG SEKSJONSLEDER, FRELSESARMEEN

Slekt og Data har invitert Frelsesarmeen til å presentere sin ettersøkingstjeneste, som gjennom imponerende innsats har hjulpet mange til å finne igjen savnede slektninger.

Frelsesarmeen begynte i 1885 sitt arbeid med å finne savnede personer. Fra alle kanter av England kom mennesker inn til London. Mange ble borte, og engstelige pårørende ba Frelsesarmeen, som var kjent i slumområdene, om hjelp til å finne dem. Frelsesarmeens grunnlegger, William Booth, så behovet for dette og gav ordre om å ta opp ettersøkelsesarbeid i London. Det var begynnelsen til et verdensomspennende ettersøkelsesarbeid. I Norge begynte ettersøkelsesarbeidet i juni 1897. Frelsesarmeen arbeider nå i 109 land, og i alle disse landene har organisasjonen egne avdelinger som arbeider med familiegjenforeninger.

I 2004 ble det i Norge tatt opp 279 nye saker. Det ble funnet 539 savnede personer i 12 forskjellige land. Det ble sendt ut 1635 brev til inn- og utland i forbindelse med ettersøkelsesarbeidet, men det er minst like mange henvendelser som blir gjort via telefon. Over 75% av de ettersøkte blir funnet. Siden Frelsesarmeens ettersøkelsesarbeid i Norge begynte i 1897, er det blitt funnet 55 144 savnede personer verden over. Til sammen er det tatt opp vel 61 976 saker.

Hovedoppgaven for ettersøkelsesarbeidet er familiegjenforening i inn- og utland. Det kreves mange opplysninger før en sak kan bli tatt opp. Ettersøkelsesskjema blir sendt til søker for å sikre at man får de nødvendige opplysninger. De mest nødvendige opplysningene er: ettersøktes navn, fødselsdato, fødested, siste kontakt med ettersøkte, siste kjente adresse, navn og fødselsdato til ettersøktes foreldre, inkludert mors pikenavn.

Før en sak blir tatt opp, blir den vurdert av ettersøkelseskontoets ansatte. Saken vurderes mot de retningslinjer som gjelder. Man vurderer også sannsynligheten for å kunne finne ettersøkte ut fra de opplysninger som er gitt av søker.

Adoptivbarn som er 18 år eller eldre, har krav på å få vite hvem som er biologiske foreldre. I Lov av 28. februar 1986 om adopsjon, § 12, 2 heter det: "Fra barnet er 18 år har det krav på å få opplyst fra departementet eller den fylkesmann som har gitt bevillingen, hvem de opprinnelige foreldre er." Frelsesarmeen kan hjelpe adoptivbarn med å finne opprinnelige foreldre.

Frelsesarmeen kan i tillegg hjelpe barn født utenfor ekteskap med å finne biologiske foreldre. Her må søker skaffe papirer på at far har erkjent farskapet, eller dokumenter fra den domstol hvor far ble dømt til farskap.

Ettersøkelseskontoet er også behjelpelig med å finne arvinger i Norge, og hvis de har tid og kapasitet, søke etter venner, men bare i Norge.

Hvert år er det hundrevis av mennesker som prøver å finne familiemedlemmer de har mistet kontakt med, eller som har vært savnet av ulike årsaker. De som ønsker å finne en savnet slektning, får ofte oppleve at Frelsesarmeen kan være til god hjelp. Selv om Frelsesarmeen gjerne vil hjelpe alle søkere, er det en del saker det ikke er mulig å ta opp.

Begrensninger for ettersøkelsen:

- De kan ikke ta opp saker når søkeren er under 18 år eller hvis ettersøkte er under 18 år
- Biologisk familie til bortadoptert barn kan ikke søke etter adoptivbarnet
- De kan ikke hjelpe til med slektsgranskning
- De kan ikke søke etter foreldre til barn født utenfor ekteskap i utlandet

Når det gjelder saker i Norge, får ettersøkelsesarbeidet god hjelp av offentlige kontorer og registre. Og når det gjelder saker i utlandet, får de hjelp av søsterkontorer rundt om i verden. De har også god nytte av Internett.

Major Erling Levang

Gladmelding pr. telefon

Mange av de sakene ettersøkelseskontoret har hatt til behandling, har handlet om norske kvinner og menn som emigrerte til USA eller Canada. Det kan være familien som er igjen i Norge som vil ha kontakt med sine utvandrede slektninger, eller det kan være de utvandrede som søker kontakt med sin familie i Norge.

En dag lå det et kort brev på ettersøkelsessekretærens skrivebord fra en mann som hadde mistet kontakten med sin mor og sin bror da han var ni år gammel. Foreldrenes ekteskap gikk i stykker, og mor tok sin ene sønn med seg over havet til sitt hjemland. Far og to brødre ble igjen i USA. De fikk vite at mor var død i Norge, men ikke flere opplysninger.

Da Frelsesarmeen fant fram til broren i Norge, var det gått 50 år siden foreldrenes skilsmisse. „Dektektiven“ tar kontakt over telefonen, noe som utløser et rop av glede over at det skal knyttes kontakt igjen. Neste fase er å skrive til begge brødrene og gi klarsignal for kontakt.

Blodets bånd blir egentlig ikke brutt. Dypt inne i sinnets irrganger er det risset inn, det som skjedde for mange år siden. Enda en gang skal de møtes og dele den rikdom det er å kjenne søskenbånd.

Frelsesarmeens ettersøkelsesarbeids adresse er: Postboks 6866 St. Olavs plass, 0130 Oslo.
Besøksadresse: Kommandør T.I. Øgrims plass 4, Oslo.
Telefon: 22 99 85 00
Fax: 22 99 85 84
E-post: ettersokelsen@frelsesarmeen.no
Internett: www.frelsesarmeen.no

Genetics, genealogy and the Sorenson molecular genealogy foundation

UGO A. PEREGO, MS, NATALIE M. MYRES, MS, SCOTT R. WOODWARD, PHD

Når kildene ikke bestandig gir svaret når vi leter etter våre røtter, kan det hende vi finner svaret i genene. James LeVoy Sorenson lanserte visjonen om å tegne opp et genetisk kart for all verdens folk, og sammen med Dr. Woodward startet han opp Sorenson Molecular Genealogy Foundation i 2001, en ikke-kommersiell stiftelse som har som målsetning å bygge opp en genealogisk database som viser slektskapsforhold basert på genetisk materiale.

DNA er det arvematerialet som bringer arveegenskaper videre fra ett individ til et annet. Fordi DNA muterer (endrer seg) med jevne mellomrom på denne vandringen gjennom generasjonene, blir det mulig å finne ut hvilke slektsgrener en person tilhører, gjennom å analysere DNA. Jo nærmere i slekt man er, jo mer arvemateriale har man felles.

De som kan sende inn en komplett anetavle som dekker 4 generasjoner, er velkomne til å få en gratis analyse av en DNA-prøve. Prøven tas av celler på innsiden av kinnet. Det legges vekt på at ingen personopplysninger fra 1900-tallet og nyere blir gjort kjent, og DNA-materialet lenkes kun til opplysningene om de eldre generasjonene.

Sorenson har røtter i Norge, og nylig ble prosjektet presentert i Norge. Kanskje særlig på grunn av de 4.5 millionene med norsk-amerikanere i USA ønsker SMGF å invitere så mange nordmenn som mulig til å bidra til å bygge ut basen. I dag har 200 nordmenn bidratt blant de 60.000 som har sendt inn til databasen.

Red.

Introduction

Everyone has ancestors, but not everyone knows who they are and where they came from. Genealogical investigation has shown that through the process of immigration, or because of adoptions, illegitimacies, or other causes, genealogical records have often been changed, lost, destroyed, or never kept in the first place. As a result, many individuals cannot successfully reconstruct information about some of their ancestors. What can be done to restore the link to their rightful heritage? What else is available in a genealogists' tool box when written records are not reliable? The answer might be found in our cells.

The Vision

Mr. James LeVoy Sorenson of Salt Lake City, Utah (USA) is one of the 4.5 million US citizens that have Norwegian roots.¹ In the summer of 1999, during a vacation to his ancestors' homeland, Mr. Sorenson began to ponder the possibility of using modern technologies and new scientific discoveries to connect American and Norwegian "cousins" together. Upon his return to the US, he contacted molecular biologist Dr. Scott R. Woodward to discuss the possibility of using genetics to demonstrate the close family relationships shared not only between those with Norwegian ancestry, but by the entire human family. Mr. Sorenson envisioned promoting peace, compassion, and brotherhood among mankind by developing a genetic map of the peoples of the world that shows how closely we are all related. Dr. Woodward suggested that the best way to turn this vision into reality was to create a large and comprehensive database containing correlated genealogical and genetic information of individuals representing each world population. Today, this database is housed at the Sorenson Molecular Genealogy Foundation, a non-profit organization founded in 2001.²

¹ US Census Bureau Website, US Census 2000 Demographics found at <http://www.census.gov/Press-Release/www/2002/dptables/2k00.xls>; accessed September 15, 2005.

² <http://smgf.org/timeline.html>; accessed September 20, 2005.

What Is DNA?

DNA (Deoxyribonucleic Acid) is the genetic material containing all of the genetic information necessary for living organisms and is the repository of hereditary traits. The human genome (DNA) is the complete genetic blueprint of a person, and it consists of almost four billion pieces of information (*nucleotides*). It is found mainly in the nucleus of cells, in structures known as chromosomes: 23 received from the father and 23 received from the mother. In addition to nuclear DNA, there is also genetic material found inside mitochondria—the energy-producing organelles found in the cytoplasm. These genetic components not only have all of the necessary instructions for the foundation and the sustaining of human life, but also contain a wealth of information about our past.

What Is Molecular Genealogy?

DNA is transmitted from one generation to the next. Some parts are passed almost unchanged, while others experience different degrees of “mixing and matching” (*recombination*). This mode of transmission from parents to children creates an unbreakable link between generations and it can be of great help in reconstructing family histories. Molecular genealogy is therefore a new way to do genealogy, where DNA is used in association with traditional written records to shed additional light about our past. Since we have inherited our genetic material from our ancestors, our relatives share with us a portion

of this information. The closer the relationship between two people, the more genetic information they share. This means that inside any family unit, the members of that unit share a greater quantity of genetic material than those outside of it. In other words, even though the entire DNA sequence of an individual is unique to that individual, similar genetic information can be found among those sharing common ancestry. Through molecular genealogy it is possible to establish family links among individuals, families, tribes and populations by using the information encoded in DNA.³

How Do You Do Molecular Genealogy?

Although there are many ways to obtain genetic material, the Sorenson Molecular Genealogy Foundation is currently using a non-invasive mouthwash procedure (GenetiRinse™) to collect few cells from inside the mouth. Volunteers from around the world that can provide a minimum of four complete biological generations of pedigree information may request a free GenetiRinse™ kit on the project website at www.smgf.org and return it to the Sorenson laboratories via postal services.⁴ Each DNA sample and genealogical information submitted to the study is coded upon arrival to protect the privacy and confidentiality of the donors. After the extraction and analysis process, the coded genetic data (*genotypes*) is linked to the genealogies submitted by the donors. Only information considered of public domain is used in the building of the database. Pedigree information after 1900 is not included to protect the privacy of living individuals, including participants in the study. In other words, the DNA submitted to the Sorenson Molecular Genealogy Foundation

³ Several recent books cover the basic biology of genetics and DNA as they are applied to genealogical testing. See for example Megan Smolenyak Smolenyak and Ann Turner, *Trace Your Roots with DNA: Using Genetic Tests to Explore Your Family Tree* (Emmaus, PA: Rodale Inc., 2004); Thomas S. Shawker, *Unlocking Your Genetic History* (Nashville, TN: Rutledge Hill Press 2004); Chris Pomery, *DNA and Family History*, (Toronto, ON: Dundurn Group, 2004).

⁴ The direct link is found at http://smgf.org/request_a_free_kit.html; accessed September 20, 2005.

DNA-maleri fra MIT (Massachusetts Institute of Technology)

is not used to reconstruct information about the participants in the study, but it is linked to ancestral lineages in order to infer genetic profiles and connections to our dead ancestors. As it has previously explained, this is possible due to the inheritance properties of DNA. Without touching the DNA of those that came before us, we can learn a great deal about them because their DNA has been passed from generation to generation to us.

The Y Chromosome

While many DNA inheritance patterns are complex and difficult to

interpret, two methods of genetic analysis known as Y chromosome and mitochondrial DNA testing are relatively straightforward and more easily understood. These types of analysis are currently available to genealogists and are reliable for establishing certain types of family relationships.

Y chromosome (Ycs) analysis is based on a fragment of DNA that is only found in males. It follows a strict inheritance pattern since it is always passed from father to son. Additionally, the Ycs remains relatively unchanged from one generation to the next. Because of these inheritance

properties, two individuals with a common paternal ancestors will share very similar Ycs profiles.⁵ The usefulness of Ycs testing is immediately seen in genealogical research when there are issues surrounding the use of surnames to trace someone paternal history. One example is the many Scandinavian families that migrated to the United States and changed their difficult-to-pronounce surnames to English-sounding ones. Their descendants today might encounter serious brick walls in trying to reconstruct the origin of their family name. Another example is the common practice in many countries of patronymic naming, where Ycs testing may reveal a common paternal ancestor even if the two individual tested have different surnames. While there are already thousands of individual Ycs surname studies currently underway,⁶ in March of 2004, the Sorenson Molecular Genealogy Foundation released the first searchable Ycs database with linked genealogies.⁷ Today, this database include 13,489 Ycs profiles linked to almost 550,000 ancestors, representing over 9,400 unique paternal-line surnames.⁸ Those that are interested in being notified every time a new update is available may do so on the project site.⁹ Anyone can submit a DNA sample and corresponding genealogy to the study. However, individuals interested in using the SMGF database for personal research are required to contact a commercial

⁵ Mark A. Jobling. 2001. *In the Name of the Father: surnames and genetics*. TRENDS in Genetics. Vol. 17 No. 6: 353-357.

⁶ Chris Pomery, DNA and Family History, found at <http://www.dnaandfamilyhistory.com/genetic-genealogy-leading-dna-projects.shtml>; accessed September 15, 2005.

⁷ Ugo A. Perego, Natalie M. Myres, Scott R. Woodward. "Y Research Through DNA," *Everton's Family History Magazine*, (May-June 2004):26-28.

⁸ The direct link is found at http://smgf.org/ysearch_input.jsp; accessed September 22, 2005.

⁹ The direct link is found at <http://smgf.org/contact.html>; accessed September 22, 2005.

laboratory of their choice and obtain a personal genetic profile that will be used to query the SMGF or other available Ycs databases.¹⁰

Mitochondrial DNA

Similar to the Ycs, mitochondrial DNA (mtDNA) also follows a strict inheritance pattern and remains relatively unchanged from one generation to the next. In contrast to the Ycs, mtDNA follows a maternal inheritance pattern with a mother passing her mtDNA to all of her children, with only the daughters passing it to the subsequent generation. Genetic testing based on mtDNA analysis can be used to reveal the existence of a common female ancestor between two or more individuals. For example, mtDNA analysis was used to confirm the identity of buried remains thought to be Nicholas II, Czar of Russia, and members of his family, who were killed in 1918.¹¹ MtDNA extracted from the remains were compared to that of living relatives sharing a common maternal line and supported a familial relationship. This type of genetic testing is also widely used in population migration studies to reconstruct deep ancestral patterns that took place several thousands years ago.¹² SMGF is currently developing a mtDNA searchable database with corresponding genealogical information. This database is expected to become available some time in 2006.

10 While the SMGF Ycs database is the only one with extended genealogical information linked to the genetic data, other freely searchable Ycs are currently available online: www.ysearch.org, www.ybase.org, www.yhrd.org, and www.relativegenetics.com (Y-match).

11 Peter Gill, et al. 1994. *Identification of the remains of the Romanov family by DNA analysis*. Nature Genetics. Vol. 6:130-135.

12 See for example the Genographic Project sponsored by the National Geographic Society. The direct link is found at <https://www5.nationalgeographic.com/genographic>; accessed September 22, 2005.

The Remaining Chromosomes

Ycs and mtDNA are relatively easy to use because they experience little recombination and they follow strict inheritance patterns. However, these two segments of DNA combined account for less than 1% of the total DNA in a person. As a result, using Ycs and mtDNA in genealogy places serious limitations on the search for ancestors. Within five generations, only two of sixteen great-great-grandparents can be identified with these two methods (Figure 1). To better use genetics in genealogical research it will be fundamentally important to use the remaining chromosomes (*autosomal DNA*), where the majority of one's genetic history is found. Preliminary studies at SMGF have shown encouraging results in using autosomal DNA in reconstructing one's genealogical past.¹³ Additionally, a Florida-based genetic laboratory offers a "biogeographical" autosomal DNA test that assigns a percentage of one's ancestry to four major geographic regions.¹⁴ While this test doesn't provide precise genealogical information, it is still an important first step in utilizing autosomal DNA for that purpose.

SMGF and Norway

In August 2005, the annual International Federation of Library Associations (IFLA) conference was held in Oslo, Norway. One of the special sessions at this year conference was dedicated to the topic of family history. A member of the SMGF team was invited to present a lecture on how DNA can be used to assist in genealogical research. Over

13 Ekins, J.E., Ekins, J.B., Layton, L., Hutchinson, L.A.D., Myres, N.M., Woodward, S.R. Inference of Ancestry: Constructing Hierarchical Reference Populations and Assigning Unknown Individuals. Human Genomics (in press).

14 <http://www.dnapiant.com>; accessed September 22, 2005.

Evas sju døtre – genetisk slektsforskning

For et par år siden ga Bryan Sykes ut boka *Evas sju døtre*. Sykes er en av verdens mest anerkjente genforskere. Gjennom fortellinger om våre sju genetiske formødre gir Sykes oss et innblikk i genetikkens versjon av vår egen fortid. Genetikken motbeviser blant annet en utbredt teori om at vi nedstammer fra neandertalerne. Forfatteren mener at moderne DNA-forskning er det endelige beviset på at Thor Heyerdahl tar feil i sin teori om forbindelsen mellom Påskeøya og Sør-Amerika. På hans hjemmesider www.oxfordancestors.com kan hver og en finne ut hvor de passer inn i genetikkens slektstre. Forfatteren gir i boka en beskrivelse av sin pionerforskning på et bemerkelsesverdig gen som nedarves fra mor til datter, og som forblir uendret fra generasjon til generasjon. Ved å undersøke DNA-prøver fra hele verden, kommer han frem til at de aller fleste kvinner med europeisk opprinnelse nedstammer fra en av bare sju kvinner som levde for titusener av år siden. Gjennom fortellinger om våre sju genetiske formødre gir Sykes oss et innblikk i genetikkens versjon av vår egen fortid. I tillegg er boken en personlig beretning om spenning og skuffelser i en forskers liv, om vitebegjær og tilfeldigheter på vei mot ny og revolusjonerende kunnskap om oss selv og genene våre.

Bryan Sykes: Evas sju døtre. Omnipax 2003.

100 people attended the lecture and provided positive feedback about the material presented. Another group attended a second presentation hosted by the Oslo Family History Center of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints and by its current director Roy Rennesund. These two events were a first step in introducing the new topic of genetic and genealogy and the work of the Sorenson Molecular Genealogy Foundation to a Norwegian-based audience. After six years from Mr. Sorenson's visit to his ancestors' country and almost 60,000 DNA samples collected from participants worldwide, this was an important event in the history of the project. It was in Norway that the vision of a database of genetic and genealogical data was born. While the vision has expanded to include people from all the countries and promote an understanding of our close relationships, Mr. Sorenson's thought is often accompanied by the other 4.5 million Americans with Norwegian roots, who are trying to re-establish an important connection with their true heritage. Currently, less than 200 people with Norwegian ancestry are part of the SMGF database. We would like to extend a special invitation to all those that have been successful in reconstructing at least four generations of pedigree information to request a free participation kit at www.smgf.org and be included in this important study.¹⁵

For more information about the Sorenson Molecular Genealogy Foundation, please visit www.smgf.org, or write to info@smgf.org.

¹⁵ Even though four generations is the minimum required to participate in the study, SMGF gladly welcomes more. Four generations include the participant in the study, two parents, four grandparents, and eight great grandparents. This information needs to be submitted on paper or on disk as a GEDCOM file at the same time with the mouthwash sample. See instructions included in the GenetiRinse™ kit.

I prosjektet *Er det her jeg hører til?* har skoleelever dokumentert og formidlet lokalhistorie fra tre epoker i Oslos historie, representert i tre ulike områder av byen: Torshov, Årvoll/Veitvet og Romsås. *Er det her jeg hører til?* har vært et bredt samarbeid innenfor ABM-sektoren. I tillegg til bidragene fra fem Osloskoler, har Arkitekturmuseet og Oslo Byarkiv bidratt i formidlingsarbeidet og stilt sine samlinger til rådighet. Oslo Bymuseum og Byantikvaren i Oslo har også deltatt.

Hovedtemaet for den historiske presentasjonen er boligutbygging og bygningshistorie knyttet til kulturhistorie i de respektive bydelene. Områdene som dokumenteres er Torshov og utviklingen av Torshovbyen på 20-tallet, Bjerke og etterkrigstidens boligbygging på Veitvet og Årvoll på 50-tallet, og Romsås med visjonen om oppbyggingen av et nytt bysamfunn på 70-tallet.

Deichmanske bibliotek har i mange år arbeidet med lokalhistoriske kilder og tilgjengeliggjøring av billedemateriale på internett. Dette arbeidet har blitt gjort i samarbeid med ulike lokalhistorielag. Biblioteket ønsket å ta i bruk internett for å dokumentere den nyere delen av Oslohistorien, og prosjektet retter særlig fokus mot den delen av Oslo som ble bygget ut i løpet av 1900-tallet, som satte en standard for byggestil og perioder for sin tid.

Byarkivet i Oslo har stilt til rådighet sine omfattende arkiver og bildesamling, og har også bidratt også til skolenes prosjekturker. Byantikvaren i Oslo har gitt verdifull informasjon og innsikt i deres arbeid med kulturminnevern. Bymuseet i Oslo og Arbeiderbevegelsens arkiv har også bidratt med omfattende informasjon og bildemateriale tilrettelagt for nettstedet. Videre drift av prosjektet er lokalisert til Deichmanske bibliotek, Bjerke filial. Kontaktperson er Stine Raaden.

Er det her jeg hører til?

Skoleelever dokumenterer Oslos nyere historie

Dette flotte nettstedet inneholder både fotografier, lydopptak, kart og tekst, som til sammen gir et levende og interessant innblikk i disse tre bydelene i Oslo. Ved å velge en av bydelene kommer du inn på selve presentasjonen av hvordan bydelen ble til, og det er mulig å navigere fra bydel til bydel, og mellom ulike tema på menylinjen nederst. Det er også lagt inn en egen tidslinje som viser viktige begivenheter i den aktuelle tidsperioden.

Små ikoner gir tilgang til forstørrelse av tekst og bilde på siden, og det ligger mange spennende lydopptak det går an å lytte til. Ekstra spennende er det å høre på de intervjuene som elevene har gjort med folk som vokste opp i bydelen, eller enda bor der. "Beboerne" er et eget tema for hver bydel, og her presenteres et bredt spekter av de som har bodd og bor i bydelen. Under dette temaet for Torshov kan du for eksempel lese et intervju med Sofie Elfrida Johansen, som har bodd på Torshov siden 1929. Under Årvoll/Veitvet kan du både høre og se forfatterne Per Petterson og Roy Jakobsen fortelle fra oppveksten i denne delen av Oslo. Nettstedet presenterer også kjente personer med tilknytning til bydelen, og det er lagt lenker til aktuelle nettressurser – alt fra det lokale idrettslaget til Oslo byarkivs bildedatabase.

Kunnskap om fortida kan gi bedre forståelse for nåtida, men her ser vi også at det å få kunnskap om det stedet en bor, kan styrke tilhørigheten til stedet, fra å spørre *er det her jeg hører til*, til å slå fast at *det er her jeg hører til*!

Kilde: www.erdether.no

Fødselsnummeret

- oppbygging og kontrollsiffer

Fra 1855 til 2054

Dagens fødselsnummersystem ble etablert 1. oktober 1964 da oppbyggingen av et sentralt personregister startet. Alle som var bosatt i Norge på folketellingstidspunktet i 1960, fikk tildelt et eget fødselsnummer. Den eldste som fikk tildelt fødselsnummer, var født i 1855. Alle bosatte etter 1964 har fortløpende fått tildelt fødselsnummer. I dag er det Skatetdirektoratet som er ansvarlig for Det sentrale folkeregister og tildeling av fødselsnummer. Det er vedtatt å fortsette med det samme nummer-systemet etter år 2000. Systemet vil foreløpig holde til 2039. Ved å sammenstille fødselsåret med andre tall i fødselsnummeret, går det fram hvilket århundre personen er født i.

Unikt fødselsnummer til hver enkelt

Fødselsnummeret er unikt og skal bare tilknyttes en person. Alle som er registrert som bosatt i Norge, skal tildeles et fødselsnummer som identifiserer vedkommende. Et nummer som blir ledig, kan ikke benyttes til en annen person. Det tildelte fødselsnummeret skal følge personen hele livet. Når en person innvandrer og har fått tildelt fødselsnummer ved tidligere opphold i landet, skal personen registreres under det samme fødselsnummeret som ble brukt første gang. Fødselsnummeret er på 11 siffer og har denne oppbyggingen:

- Fødselsdato (dag, måned, år): 6 siffer: d1 d2 m1 m2 å1 å2
- Personnummerdelen:
Individnummer: 3 siffer: i1 i2 i3
Kontrollsiffer: 2 siffer: k1 k2

Eksempelene tar utgangspunkt i fødselsnummeret 01015000232. Dette er et "testnummer" og ikke et fødselsnummer som er tildelt en virkelig person. I dette nummeret er fødselsdatoen:

d1 d2: 01

m1 m2: 01

å1 å2: 50

Testnummeret viser dermed til en tenkt person som er født 1. januar i 50.

Nedenfor skal vi se nærmere på om det er i 1850, 1950 eller 2050.

Individnummeret er i1 i2 i3: 002

Kontrollsifrene er k1 k2: 32

Niende siffer viser kjønn

Individnummeret skiller mellom personer som er født på samme dag. Individnummeret viser også om er person er kvinne eller mann. Det går fram av den niende sifferet i fødselsnummeret, dvs det tredje individualsifferet, i3. Kvinner får tildelt individnummer som slutter på like tall, mens menn får tildelt ulike tall. For eksempel viser fødselsnummeret 01015000232 at dette gjelder en kvinne. Det går fram av det niende sifferet som her er 2.

Kontrollsifrene

De to kontrollsifrene beregnes av de ni første sifrene i fødselsnummeret. For å finne det første kontrollsifferet, k1, multipliseres de ni første sifrene i fødselsnummeret med faste vekter. Produktsummen divideres med 11 med heltallsdivisjon. Resultatet ved denne divisjonen trekkes fra 11 for å finne k1. Vektene er:

3, 7, 6, 1, 8, 9, 4, 5 og 2

$K1 = 11 - ((3*d1 + 7*d2 + 6*m1 +$

$1*m2 + 8*å1 + 9*å2 + 4*i1 + 5*i2 + 2*i3) - 11*q1)$

Her står q1 for heltallskvotienten for produktsummen dividert med 11, dvs det høyeste tallet som multiplisert med 11 gir produktsummen eller mindre.

Det blir ikke tildelt fødselsnummer som gir K1 = 10. Dersom K1 = 11, settes k1 lik 0, ellers er k1 lik K1. Det andre kontrollsifferet, k2, beregnes på tilsvarende måte av de 9 første sifrene og det første kontrollsifferet.

Vektene her er:

5, 4, 3, 2, 7, 6, 5, 4, 3 og 2

$K2 = 11 - ((5*d1 + 4*d2 + 3*m1 + 2*m2 + 7*å1 + 6*å2 + 5*i1 + 4*i2 + 3*i3 + 2*k1) - 11*q2)$

Her står q2 for heltallskvotienten for produktsummen dividert med 11, dvs det høyeste tallet som multiplisert med 11 gir produktsummen eller mindre.

Det blir ikke tildelt fødselsnummer som gir K2 = 10. Dersom K2 = 11, settes k2 lik 0, ellers er k2 lik K2.

Eksempel på kontroll av et fødselsnummer

Formlene for kontrollsifrene kan brukes til å kontrollere om et nummer oppfyller kravene til et fødselsnummer, eller om det er feilregistrert. Vi vil for eksempel kontrollere om testnummeret "Niende siffer viser kjønn", er riktig skrevet.

Første produktsum:

$3*0 + 7*1 + 6*0 + 1*1 + 8*5 + 9*0 + 4*0 + 5*0 + 2*2 =$

Edvard

$0 + 7 + 0 + 1 + 40 + 0 + 0 + 0 + 4 = 52$

$52 : 11 = 4,727$ dvs $q1 = 4$

$K1 = 11 - (52 - 11 \cdot 4) = 11 - 8 = 3$
dvs $k1 = 3$

Det første kontrollsifferet stemmer.

Andre produktsum:

$5 \cdot 0 + 4 \cdot 1 + 3 \cdot 0 + 2 \cdot 1 + 7 \cdot 5 + 6 \cdot 0 + 5 \cdot 0 + 4 \cdot 0 + 3 \cdot 2 + 2 \cdot 3 =$

$0 + 4 + 0 + 2 + 35 + 0 + 0 + 6 + 6 = 53$

$53 : 11 = 4,818$ dvs $q2 = 4$

$K2 = 11 - (53 - 11 \cdot 4) = 11 - 9 = 2$
dvs $k2 = 2$

Også det andre kontrollsifferet stemmer.

Nummeret oppfyller altså kravet til et personnummer.

Fødselsnummeret kan for øvrig også kontrolleres slik: Legg kontrollsifferet til den tilhørende produktsummen. Tallet som kommer fram, skal kunne deles med 11 uten rest.

Feilskrevet fødselsnummer

En av de vanligste feilene som gjøres når et tall blir registrert, er å bytte om to siffer slik at de kommer i

omvendt rekkefølge. For eksempel kan 01015000232 være feilskrevet på følgende måte: 01015000322 (2 og 3 er byttet om)

Kontroll gir i dette tilfelle 1 som første kontrollsiffer. Det stemmer ikke. Derfor kan ikke dette være et gyldig fødselsnummer.

I noen tilfelle kan første kontrollsiffer stemme. Sett at 01015000232 var feilskrevet slik:
01015002322

Kontroll gir her tallet 2 som første kontrollsiffer. Det stemmer. Feilskrivningen blir først avslørt ved kontroll av det andre kontrollsifferet, som gir 4. Det stemmer ikke. Sjansen for at begge kontrollsifrene stemmer når tallet er feilskrevet, er forsvinnende liten.

Etter 2000

Skattedirektoratet opprettholder fødselsnummersystem etter årtusen-skiftet. Problemet er å skille mellom 1800-tallet, 1900-tallet og 2000-tallet fordi bare de to siste tallene i årstallet er registrert i fødselsnummeret. Nøkkelen til å finne hvilket århundre nummeret refererer til, ligger i individnummeret, dvs. sifrene i1, i2 og i3.

Alle som var født på 1800-tallet, ble tildelt individnummer fra 500 til 749. Personer som er født på 1900-tallet tildeles individnummer fra 0 til 449. Fra år 2000 vil tallserien fra 500 til 999 tas i bruk. Siden serie, 900-999 er forbeholdt personer født 1940-1999, vil dette systemet holde til år 2039.

Sammenhengen mellom individnummer og fødselsnummer kan framstilles slik:

Individnummerer	År i fødselsdato	Født
500-749	>54	1855-1899
000-499		1900-1999
900-999	>39	1940-1999
500-999	<40	2000-2039

Kontroller at hundreåret stemmer

En enkel datakontroll kan avverge at et dataprogram plukker personer der alderen er hundre år feil. Det er for eksempel unødvendig å kalle inn hundreåringer til spedbarnskontroll.

For å fastslå korrekt alder, må en kontrollere individnummeret og eventuelt sammenligne årstallet i fødselsdatoen. Er individnummeret under 500, er vedkommande født på 1900-tallet. Er individnummeret 750 eller høyere, gjelder det en person som er født på 2000-tallet. For individnummer fra 500 til 749 må en i tillegg kontrollere mot året i fødselsdatoen. Det er nødvendig for å fastslå om nummeret gjelder en person som er født på 1800-tallet eller på 2000-tallet.

I testnummeret 01015000232 er individnummeret 002. Det viser at tallet 50 for år i fødselsdatoen gjelder 1950.

Hvilke opplysninger ligger i fødselsnummeret

Enkelte spør om hvilke opplysninger som kan leses av fødselsnummeret. For det første viser det hvilken dato vedkommende er født. For det andre går fødselsåret fram av de to årssifrene sammenholdt med individnummeret. For det tredje viser det niende sifferet i fødselsnummeret om personen er kvinne eller mann. Dette er de eneste opplysningene som går fram av selve fødselsnummeret.

Kilde: Skatteetaten, mai 2004.

DIS-Norge er en viktig ressurs i det norske slektsgranskermiljøet. Gravstedsregisteret, digitaliseringen av kirkebokinnføringer, slektsforskerbasen og DIS-treff er gode eksempler på oppgaver som gir mange slektsgranskere nyttige og kvalitativt gode hjelpemidler i det daglige arbeidet. Selv fant jeg for noen uker siden at min farfar hadde en dødfødt søster. Ingen avgjørende opplysning, men interessant. Og i alle fall en opplysning jeg nok aldri hadde funnet uten at noen hadde skrevet av og digitalisert kirkebøker. Nå gjenstår bare et besøk på biblioteket for å sjekke at opplysningen er likelydende i selve kirkeboka.

Gjennom medlemsbladene og virksomheten i lokallagene bidrar DIS-Norge til å øke kompetansen og kvaliteten hos norske slektsgranskere. DIS-Norge ble etablert for å fremme bruk av datateknologi i slektsgransking. Da foreningen startet hadde slektsdataprogrammene begrenset funksjonalitet. DIS-Norge har gjennom programvaretesten vært en pådriver for å bedre kvaliteten og fleksibiliteten i disse programmene. I dag har vi slektsgranskere - hvis vi velger å bruke de beste programmene - verktøy som gir oss de muligheter vi trenger for å utføre hobbyen vår på en kvalitativ god måte.

Både innenfor og utenfor DIS-Norge er det slektsgranskere som tar i bruk denne nye teknologien, men som ikke tar nok hensyn til kvalitetssikringen. Søk etter personnavn på Internett fører meg ofte til nettsider produsert av slektsgranskere med liten sans for kildekritikk og med delvis norskover-

Gjesteskribenten

satte amerikanske slektsdataprogram som verktøy. Mange dataprogram reklamerer med ”publiser slekta på Internett”. Og mange slektsgranskere griper muligheten. Det er bra, men det krever en smule manuell jobb og en kritisk gjennomgang av eget granskerarbeid.

For i andre enden sitter kanskje en helt urutinert slektsgransker. Og når han finner en komplett slektsgren på nettet er den raskt lagt inn i vedkommendes slektsdataprogram. Og noen dager senere er det hele publisert på nytt. Og historien gjentar seg....

For noen år siden publiserte jeg resultatene av min slektsgransking på nettet. Noen måneder senere oppdaget jeg ved en tilfeldig gjennomgang av ei kirkebok at jeg hadde registrert en tipp-tippoldefar med feil fornavn. Jeg rettet feilen, men har senere oppdaget at den feilaktige navneoppføringen finnes på en rekke andre nettsteder. Hos meg var navnet oppført med en kildeangivelse til ei kirkebok. Jeg kan leve med at andre benytter mine data uten å oppgi meg som kilde, men det er verre at de ikke sjekket primærkilden etter å ha blitt satt på sporet. Og det er enda verre at de ikke oppgir primærkilden når de selv publiserer de ”stjålne” dataene. Dermed lever denne feilaktige opplysningen sitt eget liv på nettet.

Jeg har senere fjernet muligheten for hvemsomhelst til å bruke mine data uten at jeg vet det. På mitt nettsted finnes nå ei nettside med alle navnene som er publisert, men uten andre personalia enn fødsels- og eventuelt dødsår. Den som ønsker tilgang til slektskapsforhold og

øvrige personalia må få brukernavn og passord. Dermed kan jeg også sende e-post til disse hvis jeg senere oppdager feil i mine data. Nettsiden med navn gjør at den som søker hos en søkemotor får oppgitt mitt nettsted. Slik sett er jeg både sikret treff og en mer begrenset spredning av data.

DIS-Norge gjør mye for å gjøre slektsgranskerjobben lettere for oss. Og foreningen arbeider for bedre kvalitet. Paradoksalt nok har noe av denne innsatsen resultert i økt spredning av feilaktige slektsdata. Dette er en utfordring DIS-Norge bør gripe mer fatt i. Økt bevissthet og kunnskap hos foreningens medlemmer kan være et viktig virkemiddel. Og så bør vi alle kanskje sende en hyggelig e-post til opphavsmannen når vi kommer over nettsider med slektsdata som åpenbart er feilaktige eller som ikke har kildeangivelse.

Og det er ikke bare opplysningene som ikke alltid er kvalitetssikret. Med et amerikansk slektsdataprogram som verktøy og norsk tekst i notatfeltene hender det at jeg kommer over nettsider med tekst som dette: ”In 1685 Hans Hansen was Gårdbruker. I 1685 fikk Hans byggeseddell på halve Nes av in Nes, Eidskog, Hedmark. He lived in Nes. Hans Hansen og Anne Olsdatter were married.” Dette kan bli resultatet når vi bruker ”Eksporter til HTML”-knappen i slektsdataprogrammet ukritisk. Blir resultatet i ditt slektsdataprogram slik bør du kanskje bytte program?

Det finnes flere gode verktøy som gjør jobben godt på norsk. Eller du kan be noen som kan mer om HTML om å hjelpe deg med å endre teksten på nettsidene.

Det er bra at slektsgranskere ønsker å dele data og kunnskap med andre. Nettpublisering er nyttig. Jeg har fått kontakt med mange hyggelige og dyktige slektsgranskere etter besøk på deres nettsider. Og jeg kan leve med både feil data og norsk-amerikansk tekst. Problemet oppstår når uerfarne slektsgranskere ukritisk bruker slike opplysninger. Derfor bør du som er uerfaren slektsgransker huske på at du har hele verden som publikum når du trykker på ”Eksporter til HTML”-knappen i ditt slektsdataprogram. Og er du heldig kommer din lokale DIS-forening med et tilbud til deg om publisering på nettet.

Lars Harald Alstadsæter

PalmOne Life Drive

TEKST OG FOTO LIV MARIT HAAKENSTAD

PalmOne LifeDrive. Den har flere hurtigknapper, diktafon, WLAN, Bluetooth, IrDA og kortplass for flere korttyper.

På bildet kan du se hurtigknappen for diktafon (øverst) og knappen der du kan endre retningen på skjermen. På toppen ser du av- og påknappen. Her kan du også låse skjermen i det skjermbildet du befinner deg i. Det er også en egen plass for SD-kort på toppen, samt IrDA og plass for penn.

Liten ordbok for Palm:

Bluetooth	blåtann – trådløs overføring
Cradle	vugge til å sette Palm i for overføring
GPS	Global Positioning System – satellittbasert kompass m.m.
HotSync	operasjon for å installere programmer eller overføre filer
IrDA	infrarød - trådløs overføring
(Stylus)penn	den pennen som du bruker på skjermen
WLAN	trådløs overføring i nettverk

Den er liten, den er lett og den rommer mye... Jeg kunne ikke la vær – denne måtte jeg bare ha!

PalmOne LifeDrive er ett av de nye skuddene på stammen av Palms håndholdte PC-er. Ingen annen Palm har hatt så mye minne – hele 4 GB! I tillegg kan den utvides med SD-kort. Dette er en alt-i-ett maskin der du kan ha med deg slektsdatabasen din, gjøre notater fra kirkegården, lese eller skrive i Word, Excel og PowerPoint eller høre på musikk mens du ser en video. Du kan lese bøker eller dokumenter i pdf-format, den har dagbok og en omfattende adressebok. Har du et kamera med SD-brikke, kan du se bildene dine rett på skjermen. Det er mye valuta for rundt fire tusenlapper!

Tekniske spesifikasjoner

Innholdet i pakken er bra, til og med egen veske! Det som er upraktisk med denne er at du må koble fra hodetelefonen og dra den ut av veske for å skifte låt eller justere volumet. Derfor valgte jeg å skaffe meg en Covertex Nappa Case i tillegg. Den vipper du opp i front, og dermed er hele skjermen tilgjengelig. Den store klumpen av en cradle er byttet ut med en liten ledning med HotSync-knapp. Kontaktene er endret siden Palm T3, slik at dersom en har hardware fra før, må denne byttes ut. En pakke med skjermbeskyttere er en bra investering, slik at ikke skjermen blir full av riper. Det følger med mye programvare. LifeDrive har et innebygget tastatur som du kan bruke ved hjelp av pennen. Men dersom du investerer i et eksternt bluetoothtastatur, er laptopen snart overflødig. Men skjermstørrelsen vil selvfølgelig ikke kunne matche en lap.

Programvare

Det følger mye programvare med LifeDrive. *DataViz Documents To Go* er et program som lar deg lese bildefiler, Word-dokumenter, Excel-filer og PowerPoint-filer. Du kan også sende dokumentet trådløst fra LifeDriven til skriveren eller som e-post dersom du har støtte for dette. Bruker du WLAN eller en bluetooth-telefon (mobiltelefon) som modem, kan du sende og motta e-post via programmet

VersaMail, sende SMS via programmet *SMS*, eller du kan surfe på Internett ved hjelp av programmet *Web*. Med programmet *Media* kan du se bilder eller video. *Calendar* (kalender), *Contacts* (kontakter) og *Calc* (kalkulator) er tre andre programmer som følger med LifeDrive. Det følger også med et program som heter *Files*. Dette minner mye om Windows Utforsker, og lar deg få en oversikt over filer og mapper på LifeDriven. Med *Memos* og *Note Pad* kan du gjøre egne notater på LifeDriven. I *Memos* må du bruke pennen og det innebygde tastaturet for å skrive, mens *Note Pad* lar deg skrive rett på skjermen med din egen håndskrift. Det følger også med et program for overføring av bilder som heter *Companion*. Installerer du Adobe for Palm OS, kan du også lese pdf-filer på LifeDriven. Ved å installere egne lesere, kan du også lese e-bøker på en Palm – se <http://ebooks.palmone.com/>. E-bøker kan også kjøpes fra norske forlag. Du kan også få tak i lydbøker som nå også kan kjøpes i mp3-format.

Multimedia

Dersom du liker å høre på musikk, kan du rippe mp3-filer ved hjelp av Windows Media Player 10. Deretter kan du overføre den til LifeDrive enten ved å bruke LifeDrive Manager eller ved å åpne Pocket-Tunes på LifeDriven. Da får du kontakt med Windows Media Player på PC-en. Det er en innebygd diktafon som du kan bruke ved hjelp av programmet *Voice Memo*. Du kan dele dette med andre ved å enten bruke *Beam* (sende via infrarød overføring) eller *Send* (blant annet kan du sende via bluetooth til en annen enhet). Diktafonen lagrer filene sine i wav-format. Dette er en Windows lydfil, og kan spilles av i blant annet Windows Media Player. Du kan også redigere den ved hjelp av programmer som Nero Wave Editor. Det er støtte for videoer i asf-format (mpeg4+adpcm), mpeg-1 og avi (mjpeg+adpcm). Av bildeformater er det støtte for jpg, bmp, tiff og gif.

Tekniske spesifikasjoner^{1, 2}:

Produkttype	Håndholdt
Dimensjoner (BxDxH)	7.3 cm x 1.9 cm x 12.1 cm
Vekt	193 g
Farge	Sølv
Prosesor	Intel XScale 416 MHz
ROM	16 MB
Lagringskapasitet	4 GB - HDD
Total tilgjengelig brukerminne	3.85 GB
Skjerm	Transreflektiv TFT med 16 bit (64k farger) farger - 3.8»
Skjermopløsning	480x320
Lydutgang	Høytaler(e)
Lydinngang	Mikrofon
Kortplasser	SD/SDIO/MMC
Trådløs tilkobling	IrDA (infrarød), Blue-tooth, WLAN
Inn-enhet	Berøringsskjerm, 5-veis navigasjonsknapp, skrivestift
Strømforsyning	AC 110/230 V (50/60 Hz)
Batteri	Litiumion
Operativsystem	Palm OS Garnet 5.4
Systemkrav for PC-forbindelse	Microsoft Windows 2000 / XP, Apple MacOS X 10.2.6, Apple MacOS X 10.3

¹ www.komplett.no

² www.idedata.no

PocketPC

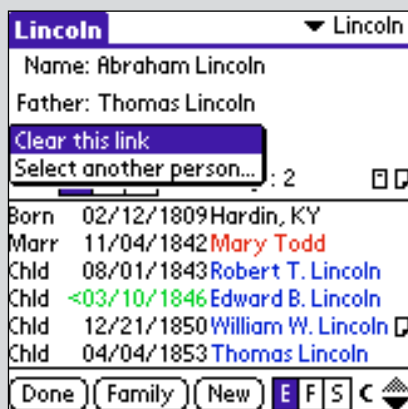
Har du en PDA med PocketPC (tidligere Windows CE), finnes det et slektsprogram som heter Pocket Genealogist (www.north-ernhillssoftware.com). Programmet er et read-program, og finnes i versjonen Basic og Advance. Ved hjelp av en GenBridge Add-on kan du importere direkte fra PAF v5 eller Family Tree Maker, uten å gå veien om GEDCOM. Du kan i versjonen Advance importere direkte fra programmene Family Tree Maker, Genbox, Legacy, PAF, RootsMagic og The Master Genealogist. I tillegg kan du ta backup til minnekortet ditt, og vise opp til 255 generasjoner på én gang. Går du til sider som www.pdagold.com og www.pocketgear.com, kan du søke på "genealogy" og finne flere programmer for slektsgransking for PocketPC.

My Roots

Dette programmet kan også brukes av PocketPC. Du må sjekke at du laster ned riktig versjon av programmet.

Lenker

- www.palm.com
- www.hp.no
- www.qtek.se
- www.pocketpcmag.com
- www.palmtop.co.uk
- www.pencomputing.com
- www.laptopmag.com
- www.idedata.no
- www.komplett.no

Skjermdump fra My Roots. trykt med tillatelse Thomas Ward, Tapperware.com.

Du kan snu skjermvisningen på LifeDrive ved hjelp av en liten knapp på siden. Dette kan være praktisk ved dokumenter som er i liggende format, bilder eller video. Bildet viser GedStar Pro i anetrevising, men her blir skjermen for smal, da det nederste leddet mangler.

Slektsgransking¹

Hvilke nytte kan du som slektsgransker dra av en LifeDrive. Den innebygde diktafonen kan brukes under intervjuer med slektninger, eller du kan snakke inn dine egne beskjeder. Med ekstra programvare som *GedStar*, *Gedwise* eller *My Roots*, kan du ha med deg slektsdatabasen din overalt. *GedStar* (www.ghcssoftware.com) finnes i flere utgaver – *GedStar Basic*, *GedStar Plus* eller *GedStar Pro*. Felles for alle programversjonene er at du kan importere en GEDCOM-fil. Når det gjelder *GedStar Plus*, kan du overføre slektsdatabasen din direkte fra TMG og Legacy Family Tree. *GedStar Pro* har i tillegg støtte for Family Tree Maker og PAF. Programmet viser bare slektsdatabasen din i read-format. Dette betyr at du kan ikke endre opplysningen på din håndholdte PC. *Gedwise* (www.batterypark-software.com) benytter seg kun av GEDCOM når den skal overføre data. Dette programmet er også kun read. *My Roots* (www.tapperware.com) er til forskjell fra de to andre programmene både read and write. Dermed kan du opprette nye filer på din Palm som du senere kan sende tilbake til slektsprogrammet ditt. Vær forsiktig med å overføre disse dataene rett over i den databasen du bruker til daglig. Det kan medføre problemer å dra slektsdatabaser frem og tilbake på denne måten. Et annet program som kan være nyttig, er *Cemetery* (www.keifferusa.com). Med dette programmet kan du registrer opplysninger fra gravsteiner når du er rundt på kirkegårder for å samle inn opplysninger om slekta. Ønsker du flere programmer for Palm, kan du gå til www.palmgear.com.

¹ Haakenstad, Liv Marit; Slektsgransking med dataveiledning. Orion Forlag, Oslo 2004, side 117-122.

Katalogisere fotosamlingen i et registreringsprogram

TEKST: ARNE LANGELAND - MULTIMEDIAUTVALGET DIS-NORGE

En forutsetning for at man skal få glede av og utnytte fotosamlingen fullt ut, er at man finner igjen bildene når behovet oppstår. Dette kan gjøres på flere måter. Den ”enkle” måten er å oppbevare bildene som analoge kopier i album med navn og årstall, eller lagre de i digitale mapper navngitt tilsvarende og med små kopier (kikkbilder/thumbnails) av bildene på A4-ark som man f.eks. setter inn i en ring perm med innholdfortegnelse.

Den litt mer avanserte måten er å katalogisere fotosamlingen i et registreringsprogram – her blir relevant informasjon lagt inn etter et fastsatt system slik at man enkelt kan finne tilbake til de katalogene en til enhver tid måtte ha behov for. Det er denne metoden som blir omtalt her. Det finnes mange programmer som er forholdsvis enkle og rimelige og således velegnet for privat bruk (FotoStation, Thumbs Plus, ACDSee, Adobe Photoshop Elements

com og f. eks. søke på ”genealogy”. Noen programmer er gratis, mens andre må du betale for.

Du kan også kjøpe en GPS som tilleggsutstyr for Palm LifeDrive. Med en TomTom Navigator 5 Skandinavia har du mer enn 90 % dekning på gate navn i Skandinavia. Du kan legge inn henvisninger til bredde- og lengdegrad på en gård eller et sted i flere av slektsprogrammene. Det samme gjelder gravsteder når du bruker Cemetery.

Prisguide pr. 05.09.05

PalmOne LifeDrive

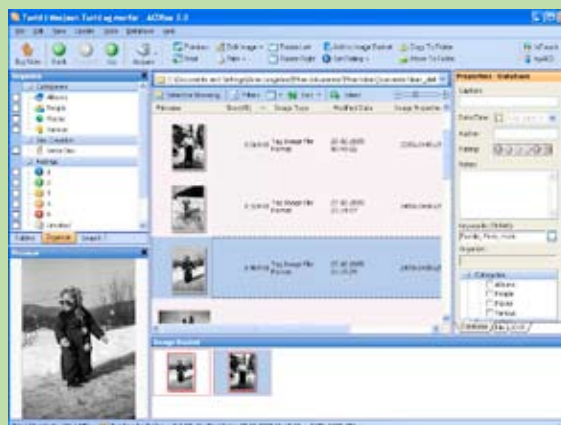
www.komplett.no kr. 3995,00

www.idedata.no kr. 4113,00

TomTom Navigator 5, bluetooth

www.komplett.no kr. 2495,00

www.idedata.no kr. 2488,00

Registrerings- og bildebehandlingsprogrammet ACDSee 7.0

3, Microsoft Digital Image Suite for å nevne noen). Fremgangsmåten beskrevet her tar utgangspunkt i ACDSee 7.0, men det meste er såpass generelt at det kan tilpasses de fleste registreringsprogrammer. Et godt råd er å sette seg grundig inn i programmets egenskaper og tilpasningsmuligheter slik at man arbeider på en effektiv og tidsbesparende måte. Det er en rekke avanserte valgmuligheter (normalt i ”options”) hvor man kan konfigurere programmet på flere måter – etter egen smak.

Før man starter arbeidet med å katalogisere fotosamlingen sin, bør filene¹ struktureres på en logisk måte i datamaskinen – f.eks. i en mappestruktur under ”Mine bilder”. Mappene bør navngis slik at de sorteres på dato (f.eks. 2005-03-20_Påske), da vil den nyeste mappen alltid ligge nederst i strukturen. Dette letter også oversikten når mappene skal sikkerhetskopieres (på regelmessig basis) og senere arkiveres.

Katalogisering

Først kan det være avklarende med en definisjon av ordet katalogisering: *Katalogisering er en dokumentasjonsprosess hvor man registrerer et fotografi (eller en gjenstand) med systematisk nedtegnelse av opplysninger som er nødvendig for å gi fotografiet en entydig definisjon.*

¹ Heretter kalt bildene – det kan like gjerne være andre mediefiler som video- og lydfiler

Kirkelig tilgivelse for slektsforskere i Vestfold

TEKST OG FOTO JAN M KEUS

Under åpningen av det nye slektsforskersenter i Vestfold på Nauen gård utenfor Tønsberg fortalte stiftsdirektør Stein Unneberg fra Tunsberg bispedømme at han som ung kappelan alltid var den eneste av prestene på kontoret som var villig til å lete i de lukkede kirkebøkene etter navn og dato på basis av en liste som slektsforskere hadde gitt ham. Kollegene forduftet fra kontoret hver gang en slektsforsker dukket opp, men Unneberg var snill og fant frem opplysningene. Som gave til det nye senteret lovet han at han skulle instruere alle sine prester i regionen om å fra nå av å være snill mot masende slektsforskere.

Det var stort oppbud da Vestfold Historielag 3. september åpnet offisielt Vestfold Slettshistoriesenter på Nauen gård utenfor Tønsberg. Ca 120 interesserte hadde funnet veien til museumssalen i klokkestøperiet på denne praktfulle høstsøndagen. Vertskapet og eierfamilien på Nauen gård, Karen og Ole Chr. Olsen Nauen var blant gjestene. Men også fra det offisielle Norge var det kommet besøk. Vi så fylkesordfører Anne Rygh Pedersen og Erik Gossner fra Tønsberg og Nøtterøy Bibliotek. I tillegg var formann

i DIS-Vestfold, John Ludvigsen til stede.

Leder for Vestfold historielaget, Siri Lind Johannessen ønsket alle velkommen i den praktfulle museumssalen til Nauen klokkestøperi og presenterte et åpningsprogram som inneholdt både musikk og interessante taler.

- Dette er en stor dag. Her kan vi dele hobbyen vår, sa Lind Johannessen i åpningstalen.

- Vi er fornøyd fordi vi allerede har ganske mange påmeldinger til høstens kurs for nybegynnere i slektsgransking. Om forholdet til DIS-Vestfold hadde hun følgende å si: - DIS-Vestfold kommer til å legge en del av sine møter til senteret. Dermed er vi to foreninger under samme tak. Vi utfyller hverandre godt.

Hun fortalte videre at ideen bak senteret er å skape et treffsted for alle som er interessert i slektsgransking i Vestfold, det være seg medlemmer av VSHL, DIS-Norge eller andre foreninger. Tanken er at senteret skal være lett tilgjengelig, åpent for så mange som mulig og så ofte som mulig. I denne omgang har vi åpent tre dager i uken, men ofte er det åpent andre dager også.

Deretter var det omvisning i senteret som ligger ved siden av museet i en 180 m2 to etasjers låve. I første etasje er det bibliotek og café, i annen etasjen er det møte- og foredragssal. Her finner man en voksende samling av bygdebøker og annet litteratur, samt microfiches og aviser. Det meste dekker naturligvis Vestfold, men jeg så en god del mer. I en hylle fant jeg årbøker fra andre regioner (f eks

noen eksemplarer av Averøyminne på Møre.....).

Og det er her vi mener at den store utfordringen for Vestfold Slekthistoriesenter ligger. Skal senteret kunne bli et viktig møtested for slektsforskere i regionen og kunne "konkurere" med de forskjellige bibliotek og arkiv i regionen, så burde utvalget bli større enn kun Vestfold.

Mange slektsinteresserte i Vestfold har aner i Sverige og Danmark og i andre fylker. Ikke minst i Østfold. Det er her at senteret bør kunne finne sin eksistensberettigelse ved å samle inn og tilby arkivmaterieell, bygdebøker og databaser som dekker hele landet.

Økonomi

Siri Johannessen fortalte at senteret er åpent for alle og at man kun betaler for bruk av datamaskiner og kopier.

- Driften av senteret er basert på medlemskontingenter, kursvirksomhet og vår lille "kafé". I tillegg har vi arrangementer som f.eks. "Åpen dag" og medlemsfester, hvor vi tjener både på kaféen, loddsalg, salg av "Gjallarhorn" m.m. Senteret er nå fullt innredet i begge etasjer, alt basert på gaver og dugnader. I første etasje har vi leseapparater, datamaskiner, kopimaskin, bibliotek, kjøkkenkrok og sittegrupper som kan settes sammen ved behov. I annen etasje har vi en fullt møblert sal for kurs og

foredrag. Hver etasje er på 90kvm.

Bredbånd internett-tilkobling med 2Mbit er planlagt å gå inn i tilbudet.

At driften baserer seg kun på salg av kaffe og vafler, samt foreningens midler stiller vi oss litt tvilende til. Det ville ikke være urimelig å kreve en beskjeden inngangspenge, men da under forutsetning at tilbudet utvides som beskrevet ovenfor. Vi tror at for mange slektsforskere vil Nauen gård da bli et godt alternativ til å reise til Oslo eller andre regionale arkiv.

Alt i alt var inntrykket vi fikk meget positivt og det er med stor forventning at Slegt og Data anbefaler dette initiativ.

Slektsdataprogrammet TMG - The Master Genealogist

På topp i DIS-Norges tester!

Bokmål og nynorsk på skjermen og i alle utskrifter.

Full brukerstyring av vindusoppsett (som her med fire vinduer åpne) og alle 32 standardrapporter. Direkte utskrift til Word, PDF, HTML. Norske tidstavler, vindusoppsett og øvingsdatasett følger med.

Spesialpris for DIS-medlemmer: kr 445,- (nedlastet). Norsk brukerhåndbok, 450 A4-sider: kr 295+frakt.

Norsk leverandør: Haugødegård tha.no, Lekeparkvegen 16B, 2319 Hamar

Last ned fullversjonen fra: www.tha.no Epost: tha@tha.no tlf. 97105652

Årets sommergåte er ikke løst!

AV TONE MOSEID

I sommer presenterte jeg denne slektsforskernøtta på Slektsforum: ”På et loppemarked kom jeg over dette familieportrettet, og var svært fornøyd med å få kjøpt en billig og flott ramme. Men hvem er avbildet? På baksiden står skrevet med håndskrift ”Henry Andersen and family”, og fargehandelen som har stått for innrammingen har stemplet ”Norstads farvehandel, Glasmesterforretning, Sarpsborg”. Selve fotografiet er tatt av en profesjonell fotograf i Boston.

Henry Andersen med sin hustru og seks stolte barn ser velkledde og

fornøyde ut, så her har vi nok med en familie å gjøre som har klart seg bra i USA. Etter klesdraktene å dømme er dette et fotografi fra før 1900, i hvert fall ikke særlig senere enn århundreskiftet. De har nok bodd i Boston eller i nærheten, og så sendt portrettet til sine norske slektninger i Sarpsborg, som synes dette har vært såpass stas at de har kostet på innramming.

Klarer du å finne ut hvem Henry Andersen and family var? Klarer du å finne noen nålevende slektninger? De skal i så fall få portrettet, med ramme og alt. Ta kontakt med Tone Moseid

toneem@online.no hvis du har opplysninger som kan være av interesse.”

Det tok nøyaktig en halv time før løsningen ble presentert i form av opplysninger fra folketellingen 1900 for Massachusetts viste at familien Henry og Thora Anderson bodde i Highland Avenue i Somerville City med sine seks barn. Alder og plassering i søskenflokket stemmer – dette ser ut til å være ”vår” Henry. Alle barna er født i Massachusetts, og vi ser også at Henry og Thora emigrerte til USA henholdsvis 1870 og 1875. Som skibshandler har han nok grunn

Henry Andersen and family, henvist til loppemarked, men kanskje på tur hjem til norske slektninger?

spørgeren. Ingeborg finnes ikke i mitt slektsregister.

Hammeraas er et nokså uvanlig etternavn. Dette sammen med lokaliseringen til Grytten og Kristiansund, tyder meget sterkt på slektskap med meg. Jeg finner ingen Ingeborg i Grytten ved folketellingen 1900, og så vidt jeg vet er alle Hammeraas-er i Møre og Romsdal (og sannsynligvis i resten av Norge) mine slektninger. Er der noen som har noen opplysninger?

Jens Chr Hammeraas Aure,
Nedre Klagsgarden 13,
6016 Ålesund
jaure@c2i.net

ETTERLYSNING 2005/13

Presten Carl Theodor Schmidt (1810-1892)

Kommunen Rødøy på Helgeland hadde i 1838 som første ordfører Carl T. Schmidt. Han ble senere utnevnt til sogneprest i Tranøy i Senjens prosti og avgikk fra denne stillingen i 1852. Deretter skal han ha oppholdt seg både i Kristiania og København og forfattet en god del historisk materiale.

Som sedvanlig har Rødøy kommune foto av sine ordførere hengende på plass i rådhusets møterom, men hr. Schmidt mangler. Så det etterlyses etterkommere av vår første ordfører, for om mulig å fremskaffe et foto eller maleri av han.

Trond Aakvik
8185 Vågaholmen
Telefon 75 09 84 42
taakvi@online.no

ETTERLYSNING 2005/12

Hvem var Ingeborg Hammeraas?

Undertegnede fikk forespørsel fra USA om en **Ingeborg Hammeraas**, f. 14 mars 1879 i Grytten, M&R, gift i Kristiansund 21. nov. 1895 med Olaf Martinus Anderson Øverby. De emigrerte til USA fra Bergen 14. mars 1903. De var tippoldeforeldre til

Omtrent midt på siden i folkefortellingen for Somerset City, Massachusetts finner du Henry Anderson med familie.

til å se fornøyd ut, i hvert fall noen år til.

Men gåten er likevel ikke løst! Finnes det levende slektninger her i Norge? Noen må jo en gang ha fått tilsendt fotografiet, eller kanskje Henry og fruene selv var over på besøk i Norge? Siden fotografiet er rammet inn i Sarpsborg, kan det se ut til at vi må lete etter slektninger i Østfold. Og tilbudet står ved lag: Foto med ramme skal overleveres til slekta i Norge.

ARKIVERKET INN I DET 21. ÅRHUNDRE

- SKANNEDE KIRKEBØKER PÅ NETT

Når Slektsforskerdagen går av stabelen rundt i Norge lørdag 29. oktober, har sannsynligvis Arkivverket åpnet sitt nye tilbud: skannede kirkebøker på nett. Dette er et stort skritt for Arkivverket, og det er sannelig ikke noe lite skritt for oss slektsforskere. For hver eneste kirkebokside som blir skannet og lagt ut på nettet, blir det mindre og mindre behov for å låne mikrofilm på biblioteket eller sitte på arkivenes lesesaler. Materialet er tilgjengelig 24/7, 24 timer i døgnet, hele uka igjennom. Arkivverket har valgt nettopp kirkebøkene til dette første,

store skanneprosjektet, sannsynligvis fordi dette er det materialet som er mest etterspurt. På sikt vil dette kunne frigjøre ressurser som arkivene kan bruke til å gi bedre service på andre områder – vi slektsforskere trenger definitivt å bli gjort oppmerksom på alle de andre kildene som er interessante i forbindelse med slekts- og personalhistorisk arbeid.

Kirkebøkene er skannet fra mikrofilm og indekstert, slik at du på nettsidene kan bla deg fra side til side i kirkeboka, slik du gjør med mikrofilmrullen, eller for så vidt i

papirutgaven. Brukergrensesnittet gjør det derimot mulig for deg å navigere til start og slutt, til bestemte hendelser og årstall, så dette er betydelig mer brukervennlig enn mikrofilm! Det er ikke mulig å søke etter personer på navn i det skannede materialet, dette er kun en digital utgave av de mikrofilmede kirkebøkene. DIS-Norges dugnadsinnsats med å registrere kirkebøkene får nå en ekstra stor verdi, når dette søkbare materialet lar seg sjekke mot "originalkilden" i form av de skannede kirkeboksidene. Nåja, originalkilde er det neppe – enkelte sider har dårlig lesbarhet, og som alle avfotograferte-

ringer reduseres kvaliteten i forhold til originalen. Og her har vi altså en skannet kopi av en avfotografert kopi av originalen. Likevel er dette et kvantesprang når det gjelder tilgjengelighet til kildemateriale.

Riksarkivets mikrofilmsamling omfatter så å si alle kirkebøkene som er avlevert fra prestekontorene til statsarkivene, det vil si ca. 11 000 bøker med til sammen ca. 1,85 millioner fotograferte sider. Planen er å legge ut hele dette materialet i løpet av 2-3 år.

Den eldste norske kirkeboka starter i 1623 (Andebu). De yngste hittil avleverte og mikrofilmede kirkebøkene slutter på 1940-tallet. Av personverngrunner kan ikke kirkebøkene legges ut på nettet helt frem til vår tid. Med utgangspunkt i lovverket er det fastsatt følgende grenser for de viktigste listetyper (pr. 2005): Døpte 1930, konfirmerte 1935, viede 2004, begravede 1925. Begravelseslister uten utfylt dødsårsak kan legges ut frem til 2004. Når du navigerer eller blar deg frem over disse grensene, vil du få opp en melding om at siden ikke kan vises. Når du bruker denne nye nettressursen, kan du søke opp kirkeboktype, listetype (døpte, viede etc) og periode. Det er også mulig å gjøre fritekstsøk etter kirkebøker i feltet for prestegjeld, sokn eller menighet.

DIS-Norge gratulerer Arkivverket med dette bidraget til å gjøre kildemateriale tilgjengelig for alle! Dette skal komme godt med i slektsforskerarbeidet. Nå kan tiden utnyttes mer effektivt: først søke opp opplysningene i det ferdig registrerte materialet, så sjekke kvaliteten i de skannede kirkebøkene, og så ta den siste sjekken

mot originalkilden, så langt det lar seg gjøre. Fra å bruke timer på å snurre film kan den ivrige slektsforsker nå kunne konsentrere seg om å kvalitets-sikre opplysningene.

Og hva skal Arkivverket bruke tiden til, når alle slektsforskerne sitter hjemme ved pc'en i stedet for å belaste lesesalspersonalet ved arkivene med utallige spørsmål? Kanskje nå det norske arkivverket kan være like aktive med brukeropplæring som det svenske arkivverket er? Her har både Riksarkiv og Statsarkiv en utfordring: jo dyktigere og mer selvhjulpne slektsforskerne er, jo mindre ressurser trenger arkivverkets egne folk å sette inn på veiledning. Og jo dyktigere slektsforskerne er, jo mer vil deres organisasjoner være interessante samarbeidsparter i prosjekter og andre tiltak. Det skal bli spennende å følge med i hva Arkivverket benytter de frigjorte ressursene til.

Ekteskapeleg ”føljetong” gjennom 130 år

Trykt første gang i Agder historielags årsskrift 1958.

Det var svært mange av forfedrene våre som gifta seg oppatt når den første ektefellen fall burt. Å gifte seg både tri og fire gonger hende ofte – om ein levde og hadde helsa, men vanlegast var nok berre to gonger. Når ein då tidleg fall ifrå i det nye ekteskapet, blei det for den etterlevande å gifte seg att. Var det då med ein yngre make, kunne det straks bli ein liten serie av slike ”lekk”.

I ein slik ekteskapserie finn me Trollmanne, Eivind Ramse, - i den mest seiglivla lekken. Det var kring år 1600 (eller litt før?) at serien starta opp, og det skulle bli ein ”føljetong” ut av det som varde i 130 år. Serien kan stutt setjast opp slik:

1. Ca. 1600. Telleiv Telleivson frå Aneland i Evje, f. i 1570-åra, d. ca. 1608, til Håkedal truleg kring 1600, g.m. Targjerd Hyljesdtr. Håkedal.
2. Før 1610. Targjerd Hyljesdtr. Gift oppatt med Eivind Telleivson Valebjør, til Håkedal og Ramse. Kring 1630 er Eivind enkemann og giftar seg att med Signe Folkesdtr. Brottveit. Kring 1640 er Eivind gift tredje gong. Kva den kona heitte veit me ikkje. Kring 1650 giftar Trollmannen seg med Anna Knutsdtr. Håbesland. Blei enke truleg i 1671.
3. Før 1680. Anna Knutsdtr. Giftar seg meg Håver Ljølsøn, Ås i Vegusdal, til Repstad i Birkenes.
4. Før 1690. Håver Ljølsøn Repstad, giftar seg att med Karen Beintsdtr. (Svaland?) Ho enke 1701.
5. Før 1705. Karen Beintsdtr. Giftar seg med Knut Torjusson, Haugland i Vegusdal.
6. 1730. Knut Torjusson Repstad, giftar seg att med Asgjerd Torjesdtr. (Frå Birkeland?) Ho var enke etter Kristen Ljølsøn, Tjøremonen, som der nett var skifte etter i 1729. Knut fall ifrå i 1739, og der var skifte etter han på Haugland. Me kan ikkje finne at Asgjerd gifta seg att. Og ho fekk dermed gjort ein slutt på føljetongen.

Torgils Hodne

FINN DINE RØTTER – VI VISER VEI!

**Slektsforskerdagen 29.
oktober 2005 markeres på
følgende steder:**

Alle foto: Tore Vøien

ARRANGØR	STED	TID
DIS-Østfold	Møllebyen, Moss	10:00
DIS-Oslo/Akershus	Høyskolen i Oslo	10:00-16:00
DIS-Hedmark	Høyskolen i Hedmark, Elverum	
DIS-Oppland	Kulturhuset Banken, Lillehammer	11:00-15:00
DIS-Buskerud	Drammen bibliotek	10:00
	Kongsberg bibliotek	10:00-14:00
	Hønefoss folkebibliotek	10:00-14:00
DIS-Vestfold	Sandefjord bibliotek	10:00-14:00
	Sande videregående skole	10:00-14:00
DIS-Telemark	Porsgrunn bibliotek	10:00
DIS-Aust-Agder	Arendal	
DIS-Vest-Agder	Byhallen og biblioteket, Kristiansand	10:00
DIS-Haugaland	Hemningstad, Haugesund	11:00
DIS-Rogaland	Sandnes kulturhus	10:00-15:00
DIS-Hordaland	Bergen	
DIS-Sogn og Fjordane	Nordfjord folkemuseum	
DIS-Møre og Romsdal	Molde videregående skole	10:00
DIS-Sør-Trøndelag	Gunnerusbiblioteket og Suhmhuset, Trondheim	10:00-15:00
DIS-Salten slektshistorielag	Radisson SAS Hotell, Bodø	10:00-15:00
DIS-Troms	Universitetsområdet Breivika, Tromsø	fredag 28. oktober 18:00-21:30
		lørdag 29. oktober 9:30-20:00
		søndag 30. oktober 9:30-13:00
	Statsarkivet, Tromsø	11:00
DIS-Finnmark	Stand på samlermessa på Velferdshuset, Vardø	15. oktober

Abonner på Datatilsynets nyhetsliste

Datatilsynets sender ut en e-post når sidene er oppdatert med ny informasjon. Du kan melde deg som abonnent, eller slette din e-postadresse fra listen. Datatilsynet sender ut varsel omtrent én gang i uken. Send en mail til ghe@datatilsynet.no og be om å bli lagt listen, eller slettet fra listen. Husk å oppgi riktig e-postadresse.

Kilde: www.datatilsynet.no

Undersøkelse: Stor tillit, liten bevissthet

De fleste nordmenn er lite bekymret for at personopplysninger kan bli misbrukt. Et flertall er riktig nok usikre når de bruker Internett, men ikke mer enn at de fleste legger igjen personopplysninger de egentlig ikke ønsker å gi fra seg. Dette går fram av undersøkelsen "Setter vår lit til Storebror ... og alle småbrødrene med?", som ble offentliggjort 7. september i år. Dette er den største personvernundersøkelsen som er foretatt på åtte år, og er utført av Transportøkonomisk institutt og TNS Gallup på oppdrag fra Moderniseringsdepartementet og Datatilsynet.

Rapporten presenterer resultater fra en undersøkelse om befolkningens holdning til og kunnskap om personvern. Befolkningen har stor tillit til at personvernet blir ivaretatt på en god måte. Den er ikke særlig bekymret for at personopplysninger kan bli misbrukt. De fleste reflekterer ikke over at det blir samlet inn opplysninger om dem, eller de bryr seg ikke om det. Dette gjelder også de som sier at de ikke stoler på at personvernet er så godt ivaretatt at man trygt kan gi fra seg personopplysninger. Mange gir fra seg opplysninger de egentlig ikke ønsker å gi. Dette gir grunn til å sette spørsmålstegnet ved forutsetningen om

at folk i stor grad skal ivareta sitt eget personvern, er blant konklusjonene i rapporten.

Kilde: www.datatilsynet.no Ove Skåra

Klassebilder

Av Finn Holden

I mai feiret Vinderen skole i Oslo sitt 100-årsjubileum. Skolen ble åpnet i 1905 som følge av boligbyggingen langs banen etter at Holmenkollbanen var blitt bygd i 1898 fra Majorstuen til Holmenkollen.

En side ved feiringen fortjener oppmerksomhet utover skolens egne kretser. Skolens venneforening oppfordret alle tidligere og nåværende elever til å sende inn klassebilder, som så ble lagt ut på skolens hjemmeside, www.vinderenskoole.no. Under jubileumsuken hadde skolen to åpne dager med underholdning av skolens elever. Da hadde venneforeningen skannet alle innkomne klassebilder og samlet dem i tre like permer, slik at alle besøkende kunne se bilde(r) fra sin klasse og sette navn på flere av elevene på bildene. Noen kom med sine foreldres klassebilder fra skolen, det eldste fra 1911. Tre permer viste seg å være nødvendig, for det var så mange tidligere elever som strømmet til venneforeningens stand. Det inspirerte også mange til å finne fram sine klassebilder, slik at venneforeningen satt med omkring 150 klassebilder fra skolen, og nye kommer til.

Vinderen Historielag ga i jubileumsgave fem forstørrelser av bilder av skolen og nærmiljøet ca. 1905, blant annet skolen som pyntet valglokale ved folkeavstemningen 13. august 1905. Bildene skal henge i biblioteket og korridorer og vise elevene hvordan området rundt skolen så ut i tidligere tider.

Jubileet bidro til økt oppslutning om skolen, men også, og det er grunnen til denne notis, til å dra fram fra glemselen gamle skolebilder, bilder som ellers ville ha gått tapt.

NORDGEN skal lage slektsforskningsordbok

"Nordisk genealogisk samarbeidskomité" (NORDGEN) er en nordisk interesse- og samarbeidskomité med representanter fra de landsdekkende slektsforskerorganisasjonene i Norden. Norske medlemmer er Norsk Slekthistorisk Forening (NSF) og DIS-Norge. Komitéens formål er blant annet å fremme kontakten mellom landene, utveksle erfaringer og kunnskap, samt å stå for nordiske arrangementer med forskjellige tema. I tillegg har komitéen en løpende avtale om tidsskriftutveksling mellom de ti medlemsforeningene, noe som bidrar til at man holder hverandre informert om aktuelle aktiviteter i de respektive land og foreninger.

Årets møte i komiteen er planlagt avholdt i Oslo i høst, trolig samme helg som Slektsforskerdagen (SFD2005), det vil si 29.-30. oktober. De nordiske representanter vil da få god anledning til å se hvordan den norske slektsforskerdagen (SFD) avvikles. En av saken på agendaen for selve møtet vil være det videre arbeidet med en felles **nordisk slektsforskningsordbok**. Komitéen har ved tidligere møter tatt initiativ til en slik ordbok på Internett, og arbeidet med å utvikle denne er så smått begynt. Det er meningen at foreningene fra hvert enkelt land via et webgrensesnitt skal kunne legge inn riktige oversettelser for sitt språk.

For tiden ledes komitéen av Lars Løberg (NSF). Hjemmeside finner du på www.nordgen.com

Fortellingen om de glemte menneskene

Bjørn Ivar Berg: Glemte mennesker - bergmanns-slekten Bratteberg på Kongsberg 1742-1812. Oslo, Novus forlag, 2005. 189 s. : ill. Utgitt i samarbeid med Norsk bergverksmuseum.

Hva får en forfatter til å skrive en bok om glemte mennesker? Er det for å sørge for at de ikke blir glemt likevel? Er det fordi de har en historie å fortelle? Denne boken er en sosialhistorie vinklet ut fra livet til enkeltmennesker i bergstaden Kongsberg. Boken følger personene i en bergmannsfamilie som ble dannet i 1740-årene av en husmannssønn fra Hedemarken og datteren til en omvandrende tysk pukkstiger, helt fram til sporene blir borte etter dem og etterslekten rett før 1814. Her får vi et innblikk i hvordan vanlige mennesker, også kvinner, levde i det førmoderne samfunnet.

Forfatteren har valgt ut en mer

eller mindre tilfeldig familie som levde for to hundre år siden og gått til kildene for å finne ut mest mulig om disse menneskene. Kildene har vært sparsomme, ikke en gang levende etterkommere har denne familien hatt, som kunne fortalt et og annet som kirkebøker og lønningslister ikke sier noe om. Forfatteren Bjørn Ivar Berg forsøker å skrive en fortelling som veksler mellom nøktern formidling av knappe fakta og hans egne tolkninger og refleksjoner, men uten å gå over i diktning.

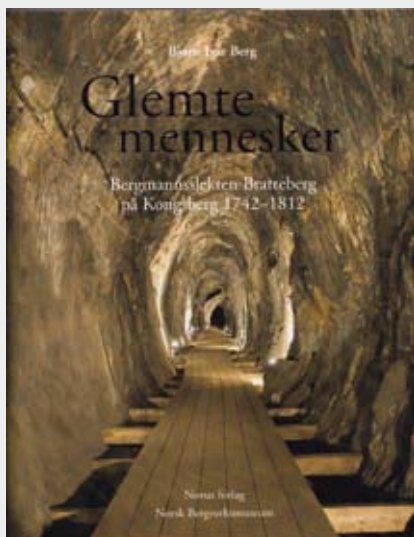
Gjennom fortellingen om husmannsgutten Mikkell Hansen Bratteberg fra Ringsaker som dro til Kongsberg for å arbeide i gruvene forteller samtidig forfatteren om de mange husmannsguttene som dro ut på leit etter arbeid for å komme unna nødsår. Mikkell gjorde det bra i Kongsberg, og etter hvert gifter han seg med Anna Rosina Rabenstein. Gjennom fortellingen om de to og de syv guttebarna de etter hvert fikk, får vi også et innblikk i dagliglivet i Kongsberg, for det meste gjennom de små hverdagslige detaljene som setter spor etter seg i kildematerialet. Forfatteren har gjort et utrolig grundig arbeid i å hente fram alle disse små og store elementene som til sammen danner det puslespillbildet denne boken har blitt. Kart, akvareller og tegninger gir oss et visuelt inntrykk av hvordan bergstaden så ut på denne tiden, lønningslister og andre skriftlige kilder gir små innblikk i økonomiske og administrative forhold. Bare i noen få kilder hører vi Mikkells egen stemme: gjennom arrest- og eksekusjonsprotokollen for Kongsberg by i 1774 hører

vi ham si at han ikke kan betale de pengene han har kausjonert for.

Boken følger også nære slektninger av Mikkell og Anna, dette er ikke en biografisk skildring av et enkelt ektepars liv og levnet, men heller et tidsbilde som omfatter brede lag av befolkningen i Kongsberg på denne tiden. Vi møter et persongalleri som gjennom de samme sparsommelige kilder lar oss titte inn i deres verden. Her ser vi kvinner og barn, og her får også de mest usynliggjorte i norske historieverk en plass gjennom presentasjonen av Mikkells funksjonshemmede sønn. Bildematerialet viser oss også andre kilder som forteller om fortida – veifar, fegata, bygninger, og selve gruveanlegget.

Hensikten med denne boken har vært å skrive historien til noen typiske, vanlige mennesker på 1700-tallets Kongsberg. Forfatteren har lyktes i dette, og samtidig har han lyktes i å tegne opp lokalsamfunnet på denne tiden, hvordan det var å leve der, stemninger og nyanser som trekker dette livet fram fra skyggene. Til slutt reflekterer han selv over selve temaet historieskriving, der han sammenlikner arbeidet med å gå alene inn i de gamle gruver og slukke sin bergmannslampe. Omgitt av historiens mørke, som han sier, har det vært viktig å finne kildene, lyspunktene som kan brukes til å kaste lys over fortida.

Bjørn Ivar Berg har lyktes i å formidle faktiske forhold i sin historiske sammenheng, samtidig som han har klart å veksle mellom nøktern formidling og sine egne tolkninger og refleksjoner. Der han har tatt på seg

rollen som historieforteller, har det vært klart og tydelig for leseren. Han har også evnet å fortelle en historie som leseren kan dikte videre på i eget hode – denne boken er et meget godt stykke historieskriving!

Hjelpemiddel for arkivgjengere

Liv Mykland: Håndbok for brukere av statsarkivene. Universitetsforslaget 2005. – 476 s. (Riksarkivaren. Skriftserie 19)

Noen få vil sikkert huske at det kom ut en bok som het "Håndbok for Riksarkivet" i 1992, men flere vil sikkert ha ønsket seg en oppslagsbok eller liknende for statsarkivene. Alf Kiils "Arkivkunnskap. Statsarkiva" fra 1969 er gått ut på dato for lengst, det har vandret flere kilometre med arkivmateriale inn i reolene til statsarkivene siden den gang.

Dette er en veiledning for de som skal benytte arkivmateriale i statsarkivene, og gjelder for det meste statsforvaltningens arkiver og arkivmateriale fra fylkeskommunal virksomhet 1837-1975. De eldste arkivene begynner ca 1600, de yngste rundt 1990. Arkivverket i Norge består av Riksarkivet og de åtte Statsarkivene (Oslo, Kongsberg, Hamar, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim, Tromsø). En del av det arkivmaterialet som befinner seg i statsarkivene vil være av interesse for slektsforskere, ikke minst når en går skrittet videre fra å samle tradisjonelle persondata til å lete opp opplysninger om enkeltindi-

vider og det samfunnet de levde i.

Første kapitel er en ren veiledning i bruk av arkivmateriale i statsarkivene, mens de øvrige kapitlene er delt inn etter tema; økonomi, befolkning, kirkelig virksomhet, landbruk.... 16 slike temainndelte kapitler gir en god og forståelig struktur på innholdet som gjør det lett å finne fram. Oversikt over forkortelser, litteraturliste og stikkordsregister er pent på plass. Her er det beskrevet hva som er å finne hvor, og hvorfor.

Men dette blir nok ikke noen bestseller blant slektsforskere. Tørt og formelt, som et tradisjonelt arkiv er kjent for å være, uten antydning til en illustrasjon eller noe som kunne gjort innholdet litt mer forlokkende, er og forblir dette en bok for de spesielt interesserte. Takk og lov for at arkivverkets egne folk evner å informere oss vanlige lekfolk bedre, slik Stoa gjør det i "Våre røtter". Hvis dette er en håndbok for brukere av statsarkivene, har arkivverket oversett den store bru-

kergruppen som slektsforskere er.

Men er det ikke noen gullkorn å hente her? En kikk på kapitlet om "Befolkningen" viser meg en oppramsing av kilder som folketellinger og kirkebøker, i form av løpende tekst, her er et eksempel fra avsnittet om folketellingene:

«Folketellingene etter 1865 angir alltid navn og stilling i familien, sivilstand, yrke, alder (fra 1875 fødselsår), fødested og nasjonalitet, fra 1900 statsborgerskap. Dessuten har tellingene opplysninger om tilhørighet til trossamfunn, men dette mangler i folketellingen 1885. I 1865-tellingen telte man personer der de bodde, uansett om de var til stede eller ikke. I 1875-tellingen ble personer registrert både på bosted og midlertidig oppholdssted. Telling på norske skip i utenriks fart og på utenlandske skip i norske havner ble foretatt 1900. Materialet fra denne delen av tellingen finnes i Riksarkivet. I folketellingen 1920 og 1946 telte en bemanningen på norske og fremmede skip i norsk havn eller norske farvann. Folketellingene fra og med 1890 har også opplysninger om boligforhold. Opplysninger om husdyrhold og utsæd, finnes i folketellingene 1865 og 1875. I 1900-tellingen finnes korte opplysninger om dette på personlisten, mens de ble spesifisert på en spesialliste. Ved bruk av tellingene må en også vite når folketellingen ble holdt.» (s. 89)

Korrekt nok, og forståelig bare en leser det flere ganger. Slik sett har denne boken tatt mål av seg til å være en håndbok, men ikke tatt høyde for at en håndbok må gi lettere slipp på innholdet enn dette.

Ny og bedre utgave av TMG brukerhåndbok

Slektsprogrammet The Master Genealogist TMG – brukerhåndbok. Hamar, 2005. 2. utgave.

Første utgave av denne håndboka kom i 2004 (se omtale i Slegt og Data 4-2004), og har allerede blitt fulgt opp av en ny utgave. TMG er det programmet som får høyest score i DIS-Norges programvaretest, men som fremdeles har rykte på seg for å være tungt og vanskelig å bruke for nybegynnere. Programvaretestsidene anbefaler nå også TMG til de som "må" ha et norsk program, ikke minst fordi det finnes en norsk brukerhåndbok. La oss legge til at det blir i hvert fall mye norsk, med over 430 sider i A4-format!

Har denne nye utgaven blitt så mye bedre enn den første? Førsteintrykket sier i hvert fall det, siden forsiden

har fått ny utforming. Innholdsmessig ser det ikke ut til å være store endringer, men det er lagt inn en del flere bilder (stort sett skjermillustrasjoner), uten at boka har vokst for mye av den grunn. Registeret er forbedret, her er det lettere å finne det man er på jakt etter enn i forrige utgave. Likevel kunne det være ønskelig med et mer detaljert register – for dette er mye mer en oppslagsbok enn en bok å lese fra perm til perm. Kapitteltitlene er på plass på hver side, så det er nå lettere å vite hvor i boka en er.

Skulle det være noe å ønske seg til neste utgave, måtte det være en litt strammere utforming av innholdet. Lesbarheten var bedre i første utgave, blant annet med rett venstremarg. Men uansett er dette fremdeles et solid stykke arbeid som bør bidra til at flere går over til å bruke TMG.

Nordiske slektsforsker-tidsskrifter

ved Finn Holden

Genos og Sukutieto

To finske tidsskrifter, Genos (samme format som Genealogen) og Sukutieto, gir et tradisjonelt og solid inntrykk, med sluttnoter og fylldige kildehenvisninger. En interessant nyhet: Genealogiska Samfundet har til disposisjon i Helsingfors for medlemmene et gjesterom med to senger, dusj og kjøkken. Overnatting koster 23 euro per person per natt, 33 euro i helgene.

Noe til etterfølgelse?

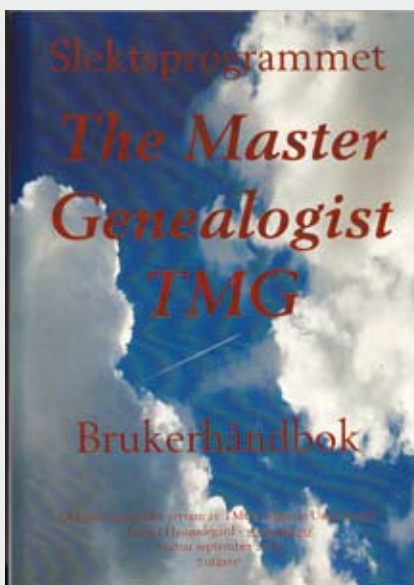
Släkthistoriskt Forum nr. 2/2005

Nr. 2/05 er fyldig og interessant. Den første artikkelen handler om 300 000 australske frivillige som deltok i første verdenskrig. Også svenske innvandrere til Australia deltok. Kildegrunnlaget er hentet fra www.awm.gov.au. Nominal Roll har registrert alle som tjenestegjorde utenlands under krigen, og Roll of Honour gir detaljer om de som falt i tjenesten.

En av de mange svenske kilderegistratorene får stor omtale. Martin Pehrson funderte på hva han skulle fylle livet sitt med da han skulle pensjonere seg i 1982. Han valgte slektsforskning og har registrert født, ekteviede og døde i Västergötland og Bohuslän. I 1995 hadde han registrert 40 000, i dag har han over 200 000 poster. Nå fyller han 88 år og har slakket av på registreringen, selv om han fortsatt arbeider!

Tidsskriftet ønsker velkommen til Släktforskar dagar i Göteborg 26.-28. august 2005 med mange foredrag i alt fire ulike lokaler. Temaene er emigrasjon, kildekritikk, kvinner og barn, Ostindiska Kompaniet, arkivering og hjelpevitenskaper. Hjemmesiden er www.genealogi.se/forbund/gbg2005. En rapport fra gravsteinsregistratorene viser at den svenske databasen inneholder oversikt over 48 275 gravsteiner inntil år 1940.

Sveriges Dödbok 1947 – 2003 (se forrige nr.) er blitt en stor suksess. Første dagen etter at CD-en var blitt annonsert, kom det 400 mail med bestillinger, og siden har det strømmet på. CD-en har oppgave over nesten alle som døde i Sverige i perioden,

totalt over 4,7 millioner mennesker. Modellen var den amerikanske Social Security Death Index på tre CD-er med oppgave over 40 millioner døde i USA.

Lederen for Sveriges Släktforskarförbund, Ted Roswall, har gående i tidsskriftet en serie om emigrantforskning. I del 12 forteller han om Godfrey.org, som han kaller "ett genealogisk smörgåsbord". Dette har både en betaldel og en side med lenker til gratisressurser. E-post-adressen er Library@Godfrey.org.

Diskulogen med Släktforskarnytt nr. 68, mai 2005

Vår søsterorganisasjon, Föreningen DIS, gir ut Diskulogen med Släktforskarnytt. Post- og telestyrelsen i Sverige, PST, har lansert en webbtjeneste, som gir mulighet til å teste sikkerheten på datamaskinen, www.pts.se/testadatorn. Olof Cronberg forteller om hvordan han flytter filer mellom Mac og PC. DIS-Sverige fyller 25 år og feirer med å gi ut på to CD-er samtlige nummer av medlemsbladet fra 1980. For medlemmer koster dette 50 kroner inklusive porto. Tidsskriftet fortsetter serien med gjennomgang av slektsprogrammet Disgen.

Bladet forteller om åpningen av datamuseet i Linköping, ITceum 9. desember 2004. Museet har en exposé over 50 år med IT-historie. Flere opplysninger på www.itceum.se, www.datasaab.se, www.abc.se og www.lysator.se.

Slægt & Data nr. 2 – 2005

En svensk-amerikaner også med danske aner, Trilby Gustafson, er

eier og leder av reisebyrået Scandgen Speciality Tours, som hver sommer arrangerer slektsturer for amerikanere med aner i Danmark og Sverige. Amerikanerne reiser særlig fra mai til oktober, og det er også hennes sesong. Hun tar i tillegg på seg slektsforskeroppgaver for dem som er med på turene. Ideen til dette hadde hun fått på et 10 dagers kurs i Salt Lake City. Der deltok en militærutdannet fotograf, som arrangerte slektsreiser til Tyskland. Hun formidler kontakter til slektninger i Danmark og Sverige og tar på forhånd kontakt med lokalarkiver, så forberedelser kan gjøres. Hun leier en minibuss til turene, som koster 25.000 – 30.000 per tur per person. Firmaets hjemmeside er www.scandgen.com.

Bladet har også en gjennomgang av den siste versjonen av Brother's Keeper, BK 6.2. Steen Thomsen har en artikkel om navneregistre for København, se www.danbbs.dk/~stst/kbh-reg.htm. Hanne Thorup Koudal har en lang gjennomgang av Kort & Matrikelstyrelsens arkiv i København, se www.kms.dk.

Michael Hedemann startet i 2000 Nordisk Slægtsdatabase (NSDB – www.nsdb.dk), hvor hensikten var at medlemmene og stifteren sammen rettet opp alle feil i en kildeløs gedcom-fil på 215.000 personer. 80 prosent av personene er fra tidsrommet 1600 – 1900.

Lørdag 22. oktober 2005 arrangeres den 14. Slægtsforskerdag hos Slægtshistorisk forening i Storkøbenhavn. Foredragene dreier seg om medicinalindberetningene, handicaparkiver, pesten 1711 og kloke folk og

folkemedisin. Se www.genealogi-kbh.dk.

Nestlederen i Dis-Danmark, Erik Kann, har holdt kurs om Slægtsbog fra idé til virkelighet, over fire helger. Tilslutningen var stor med 24 deltakere på det første kurs. Etter første samling var det en skrivepause, der Kann ba deltakerne om å lage utkast til slektsbøker, alt fra disposisjoner til ferdige oppsetninger. 15 av deltakerne leverte bidrag på i alt 325 sider! Kann kunne etter avtale ikke sitere noe fra bidragene, men gjenga noen av titlene: "Når døren til fortiden knirker", "Livet var annerledes den gang", "Amalies historie. Den lange vej fra Amalie til Sofie", "Odysseen til Amager" og "Hvordan kom vi hertil, hvem var fortiden, hva var fortiden". Redaktøren Erik Kann lover et særtrykk om slektsbøker. Vi skal komme med en solid omtale da. Se ellers lenker til bladet på www.dis-danmark.dk.

DIS-kalenderen

OKTOBER

Sandefjord, mandag 3. oktober, kl 1830 Ranvik ungdomsskole DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

Sandnes, tirsdag 4. oktober, 18.30-21.00 Kafeteria på Lura Bydelshus, Sandnes DIS-Rogaland Embla Familie og Slekt - Brukermøte

Kristiansand, tirsdag 4. oktober, kl 1830 DIS-Vest-Agder Vi ser på data som verktøy til å innhente informasjon og registrering av dette.

Statsarkiv Hamar, onsdag 5. oktober kl 18.00 DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte for alle, kurs i BK fortsetter og vi arbeider med eget slektsmateriale

Oslo, Bekkelagshuset, onsdag 5. oktober kl 18.00 DIS-Oslo/Akershus inviterer til Medlemsmøte Dag Jarnøy jobber med å finne alt om Bekkelaghøgda historie, om husene og de som bodde der. Mye er allerede gjort, og mange kilder er studert og skrevet av. Han forteller her om hvilke metoder han bruker for å finne opplysninger om både hus og folk. <http://www.bekkelagshuset.no/>

Rosendal, onsdag 5. oktober kl. 19:00 DIS-Hordaland-Kvinnherad Opplegg i samarbeid med DIS-Haugaland-Sunnhordland.

Stavanger, torsdag 6. oktober 18.00-21.00 Det Norske Utvandrersenteret. DIS-Rogaland Slektsdrøs og Internett Slektsdrøs og Internett

Trondheim, torsdag 6. oktober kl 18.30 Rostenhallen DIS-Sør-Trøndelag Mostadmark Jernverk i Malvik kommune ved Gisle Rø

Bodø, torsdag 6. oktober kl 20.00 Bodø bibliotek. DIS-Salten Slekthistorielag: I Lofotraidet den 4. mars 1941. deltok 350 engelske samt 52 norske soldater i "operasjon claymore" Blant de norske var den senere så kjente kaptein Linge. Fra Lofoten Krigsmuseum i Svolvær, kommer mannen bak museet William Hakvaag og foredrar om en spennende historisk hendelse i nær fortid.

Oslo, lørdag 8. oktober Domus Medica, ved Rikshospitalet. DIS-Norges Internettkonferanse 2005 DIS-Norges aktivitetsutvalg for Internett

Råde, lørdag 8. oktober kl 11.00 Bøndernes hus, Råde DIS-Østfold Medlemsmøte. Innføring i gotisk skrift v/Nils Hetmann, Fredrikstad historielag.

Porsgrunn, mandag 10. kl 18.30 Porsgrunn Bibliotek DIS-Telemark Gotisk skrift

Haugesund, mandag 10. oktober kl 19.00. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) DIS-Haugaland Medlemsmøte

Sandnes, tirsdag 11. oktober 18.30-21.00 Kafeteria på Lura Bydelshus, Sandnes DIS-Rogaland Brukermøte Brothers Keeper Tema: Kilder og merknader. Hvordan registrere hva. Backup av slekten.

Kongsberg, tirsdag 11. oktober kl 18.30 Raumyr skole, Datarommet DIS-Buskerud Kongsberg Arbeidsmøte med veiledning i søk i kilder på internett.

Stavanger, onsdag 12. oktober 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Medlemsmøte Tema: Gravregistrering - Hvordan og hvorfor

Oslo, onsdag 12. oktober kl 18.00-20.00 Ullevålsveien 1 DIS-Oslo/Akershus inviterer til Brukergруппemøte for Brother's Keeper brukere. Har du problemer med noe i BK, eller kanskje funnet en fin måte å gjøre noe på? Ta gjerne med deg bærbar PC, men, dette er ikke noe krav!

Nauen gård, onsdag 12. oktober 18.30-21.00 Vestfold SlektsSenter på Nauen. DIS-Vestfold Arbeidsmøte. På dette møtet vil vi fokusere på kilderegistrering. Ketil Firing Hansen vil gi oss tips i forbindelse med korrekturlesing.

Drammen, onsdag 12. oktober kl 18.30 DIS -Buskerud Drammen - Fellesmøte med Buskerud Slekthistorielag Arbeidsmøte

Vardø, lørdag 15. oktober DIS-Finnmark stiller opp på stand på Samlermessa på Fiskernes velferdshus, Vardø

Risør, mandag 17. oktober kl 19.00. Den Hellige Ånds kirke. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte Skal prøve å få til omvisning i Den Hellige Ånds kirke i Risør.

Haugesund, mandag 17. oktober kl 19.00 IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) DIS-Haugaland BK møter.

Bergen, tirsdag 18. oktober, kl 19.00 Kronstad Hovedgård, DIS-Hordaland Foredrag

Oslo, onsdag 19. oktober, Ullevålsveien 1 kl. 18:00 DIS-Oslo/Akershus Brukerggruppe Legacy 1) Kilder. 2) Verktøy. vi vil studere alt vi kan utrette i Legacy ved hjelp av Verktøy på menylinjen. Kaffe og enkel servering.

Stokke bygdetun, torsdag 20. oktober 18:30 - 21:15. DIS-Vestfold Tema for oktobermøtet kommer snart.

Bergen, lørdag 22. oktober DIS-Hordaland Statsarkivet i Bergen holder dørene åpne for våre medlemmer

Ålesund, onsdag 26. oktober kl 19.00 Voksenopplæringa, Nørøy Skole rom 410 DIS-Møre og Romsdal avd. Ålesund og Sula Medlemsmøte Program ikke avgjort

Sandnes, torsdag 27. oktober 18.30-21.00 Kartevoll-rommet, Sandnes Bibliotek, 4.etg. DIS-Rogaland Brukermøte Family Tree Maker

Sandane, lørdag 29. oktober Nordfjord folkemuseum. DIS-Sogn og Fjordane arrangerer slektsforskerdag. Tema: bildebehandling

Tromsø, fredag 28. oktober kl 18: 00 - 21:30 lørdag, 29. oktober kl 09:30 - 20:00. søndag 30. oktober kl 09:30 - 13:00 Universitetsområdet Breivika, Tromsø. DIS-Troms Slektsforskerdager i Tromsø 2005 Slektsforskerdager med seminarer og kurs for

medlemmer og andre interesserte. Personvern, kirkebokregistrering, gravminneregistrering, utstyr og program, tekstbehandling, bildebehandling, publisering?

Elverum, lørdag 29. oktober
Høgskolen i Hedmark DIS-Hedmark Slektsforskerdag sammen med andre Slektsforskerforeninger og historielag. Kl.slett og foredrag kommer senere

Lillehammer, lørdag 29. oktober
Kulturhuset Banken. DIS-Oppland Slektsgranskerdag

Bergen, lørdag 29. oktober. DIS-Hordaland Slektsgranskerdag
Nærmere informasjon kommer

Lørdag 29. oktober Gunnerusbiblioteket og Suhmhuset DIS-Sør-Trøndelag Slektsforskerdagen

Sandnes, lørdag 29. oktober. kl 10.00 – 15.00 Sandnes Kulturhus. DIS-Rogaland Slektsgranskerdagen 2005 Slekstorg hvor mer enn 20 deltakere og organisasjoner viser fram sine aktiviteter på egne stands. SLEKTSTORGET Innføring i slektsgranskning Demonstrasjon av slektsprogram Slektsgranskning på Internet DISTreff databasen for slektsgranskere Dataregistrering av kildemateriell Slektsstrær Historie- og Ættesogelag Foreninger og institusjoner FOREDRAG - stor sal 10:45-11:30 Hans-Christian Dreyer Olsen: Hvordan få unge interessert i slektsforskning?
12:15-13:00 Bygdebokforfatter Nils Olav Østrem: Kilder - omfang og innhold
13:30-14:15 Torkel Thime, Statsarkivet i Stavanger: Rettsprotokoller som kilde i slektsforskning Fri entré.

Kristiansand, lørdag 29. oktober, kl 10.00 Byhallen og Biblioteket Kristiansand. DIS-Vest-Agder Slektsforskerdag

Sandefjord og Sande, lørdag 29. oktober kl 10.00 – 14.00. DIS-Vestfold Slektsforskerdagen 2005. arrangeres i år på Sandefjord bibliotek og på Sande videregående skole.

Oslo, lørdag 29. oktober kl 10.00

Høgskolen i Oslo, Pilestredet Park 35. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Slektsforskerdagen 2005 Dagen blir arrangert med ca 20 utstillere og flere foredrag. Gratis adgang.

Drammen, lørdag 29. oktober kl 10.00 Drammen Bibliotek, Gml. Kirkeplass 7 DIS-Buskerud Drammen - Slektsforskerdagen 2005 Det blir stands hvor interesserte kan få hjelp med å finne sine røtter og foredrag i foredragssalen i 2. etasje.

Moss, lørdag 29. oktober kl 10.00-14.00 Møllebyen i Moss DIS-Østfold holder Slektsforskerdag Foredrag: kl. 11.00 Gode råd og tips for nybegynnere og viderekomende i slektsforskning v/ Dagfinn U. Larsen, Dis-Østfold kl. 12.00 Bli kjent med DIGITALARKIVET. Gjennomgang i hvordan vi søker på Digitalarkivet og hva vi kan finne der v/Dagfinn U. Larsen, Dis-Østfold. Foredragene vil finne sted i en av kinosalene. I Møllebyen vil DIS-Østfold, Østfold Historielag, Moss Historielag, Mormonernes Slektscenter i Moss og Interbok Moss ha stands hvor de viser hva de kan tilby slektsforskere. Moss Bibliotek, som holder til i samme bygning, vil ha egen utstilling og stille personale til disposisjon som viser hva biblioteket kan tilby til slektsforskere. Servering i Cafe "Franz og Jeg"

Bodø, lørdag 29. kl 10-00 – 15.00. Radisson SAS hotell. DIS-Salten Slektshistorielag Slektsforskerdagen 2005 Slekstorg med ekspertpanel, søking etter slekt på mikrofilm, internett og databaser. Slektsforskerprogram, skanning av tekst og bilder. Nordlandsmuseet kommer med base over 150.000 digitale bilder som er søkbare. Kanskje finner du bestemors hus og oldefar på Lofotfiske? Åpne foredrag: Kl 12 Kort innføring i slektsgranskning, Torbjørn Seiring Kl 13 Hvordan jeg skrev mine slektsbøker, Valter Hauglid Kl 14 Hekser og hekseprosesser i Nord-Norge, Rune Blix Hagen Kongsberg, lørdag 29. oktober kl 10.00-14.00 Kongsberg Bibliotek, Musikkrommet DIS-Buskerud Slektsforskerdagen 2005 Det blir stands hvor interesserte kan få hjelp

med å finne sine røtter og foredrag i foredragssalen.

Hønefoss, lørdag 29. oktober kl 10.00-14.00 Ringerike folkebibliotek. DIS-Buskerud Slektsforskerdagen 2005 i samarbeid med Ringerike slektshistorielag

Porsgrunn, lørdag 29. oktober kl 10.00 Porsgrunn Bibliotek DIS-Telemark Slektsforskerdag i samarbeid med Grenland Ættehistorielag og Norsk Slektshistorisk Forening.

Tromsø, lørdag 29. oktober kl 11.00 Statsarkivet, Tromsø DIS-Troms Slektsforskerdag 2005. Foredrag, erfaringsutveksling, informasjon, salg av litteratur og hjelpemidler i slektsforskning.

Haugesund, lørdag 29. oktober kl 11.00 Hemningstad DIS-Haugaland - Slektsforskerdag

NOVEMBER

Sandnes, tirsdag 1. november 18.30-21.00 Kafeteria på Lura Bydelshus, DIS-Rogaland Embla Familie og Slett - Brukermøte

Statsarkivet Hamar, onsdag 2. november kl. 18.00 DIS-Hedmark Åpne arbeidsmøter, kurs i BK fortsetter og vi arbeider med eget slektsmateriale

Oslo Nasjonalbiblioteket, onsdag 2. november kl. 18.00 DIS-Oslo/Akershus Omvisning og informasjon om det nye Nasjonalbiblioteket.

Husnes, onsdag 2. november kl 19.00. Kvinnherad bibliotek, Husnes DIS-Hordaland-Kvinnherad Brukarmøte

Stavanger, torsdag 3. november 18.00-21.00. Det Norske Utvandrersenteret DIS-Rogaland Slektsdrøs og Internett

Bodø, torsdag 3. november kl 20.00 Bodø bibliotek DIS-Salten Slektshistorielag om aner i Sørfold Sørfold-kveld. Arbeidsmøte uten foredrag, for folk med slekt og aner fra Sørfold kommune. Bygdebokforfatter Asbjørn Lind vil være til stede og svare på spørsmål og veilede i 400 års slektsmateriale.

DIS-kalenderen

Sandefjord, mandag 7. november
kl 18.30 Ranvik ungdomsskole DIS-
Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

Sandnes, tirsdag 8. november 18.30-
21.00 Kafeteria på Lura Bydelshus,
Sandnes DIS-Rogaland Brukermøte
Brothers Keeper Tema: For
nybegynnere. Enkel innføring.

Drammen, tirsdag 8. november kl
18.30 Galterud Skole, Solsvingen 80
DIS-Buskerud Drammen Case-studium
Hvor begynner vi? Benedicte Kulø
viser eksempler fra det virkelige liv som
slektsforsker.

Kongsberg, tirsdag 8. november kl
18.30 Raumyr skole, Datarommet DIS-
Buskerud Kongsberg Arbeidsmøte

Oslo, onsdag 9. november 18.00-2100
Ullevålsveien 1 DIS-Oslo/Akershus
inviterer til møte for brukere av
Brother's Keeper Har du problemer
med noe i BK, eller kanskje funnet en
fin måte å gjøre noe på? Ta gjerne
med deg bærbar PC, men, dette er
ikke noe krav!

Vestfold SlektSenter på Nauen,
onsdag 9. november kl 18:30 - 21:00.
DIS-Vestfold Arbeidsmøte

Råde, lørdag 12. november kl 11.00
Bøndenes Hus DIS-Østfold
Medlemsmøte Gravstedsregistrering
v/Marius Hellerud

Porsgrunn, mandag 14. november
kl 18.30 Porsgrunn Bibliotek DIS-
Telemark Hvordan bruke DIS

Haugesund, mandag 14. november
kl 19.00 IOGT huset i Haugesund
(Bjergvindsgt 40) DIS-Haugaland
Medlemsmøte

Stavanger onsdag 16. november
18.30-21.00 Statsarkivet i Stavanger
DIS-Rogaland Medlemsmøte Tema:
Hva er landskyld? Gjennomgang av
enheter og begreper i unionstiden

Stokke bygdetun, torsdag 17.
november kl 18:30 - 21:15. DIS-
Vestfold Medlemsmøte. Gyldenstjerne
forlag as arbeider med en bygdebok-
serie om "Gårder og slekter i Borge
og Torsnes". Vi får besøk av Fjell,

Klavestad og Åstrøm som vil fortelle
oss om prosessen og arbeidet med å
lage disse bygdebøkene.

Arendal, mandag 21 november. kl
19.00 Aust-Agder Arkivet DIS-Aust-
Agder avholder medlemsmøte Skal
prøve å få til omvisning på Aust-Agder
Arkivet.

Haugesund, mandag 21. november
kl 19.00 IOGT huset i Haugesund
(Bjergvindsgt 40) DIS-Haugaland BK
møter.

Sandnes, fredag 25. november 18.30-
21.00 Kartevoll-rommet, Sandnes
Bibliotek, 4.etg. DIS-Rogaland
Brukermøte Family Tree Maker

Ålesund, onsdag 30. november kl
19.00 Voksenopplæringa, Nørvøy
Skole rom 410 DIS-Møre og Romsdal
avd. Ålesund og Sula Medlemsmøte
Juleavslutning. Program kommer
senere

DESEMBER

Stavanger, torsdag 1. desember
18.00-21.00 Det Norske
Utvandresenteret DIS-Rogaland
Slektsdrøs og Internett Slektsdrøs og
Internett

Bodø, torsdag 1. desember kl 20.00
Bodø bibliotek DIS-Salten
Slekthistorielag om Vesterålen
Bygdebokforfatter Johan Borgos
snakker opp slekt og liv i Vesterålen.

Råde, lørdag 3. desember kl 11.00
Bøndenes hus, DIS-Østfold
Medlemsmøte Svensker i Norge 1808
v/Tore Vigerust

Sandefjord, mandag 5. desember
kl 18.30 Ranvik ungdomsskole DIS-
Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

Sandnes, tirsdag 6. desember 18.30-
21.00 Kafeteria på Lura Bydelshus,
Sandnes DIS-Rogaland Embla Familie
og Slegt - Brukermøte

DIS-Vest-Agder, tirsdag 6. desember
kl. 18.30 Juleavslutning

Drammen, tirsdag 6. desember kl 18
.30 Galterud Skole, Solsvingen 80 DIS-

Buskerud- Drammen - Arbeidsmøte.

Statsarkivet Hamar, onsdag 7.
desember kl. 18. 00 DIS-Hedmark
Åpent arbeidsmøte, kurs i BK fortsetter,
vi arbeider med eget slektsmateriale.
Siste møte før jul, avslutning med
GLØGG og Pepperkaker som har blitt
tradisjon.

Oslo. Riksarkivet, onsdag 7.
desember kl. 18:00 DIS-Oslo/
Akershus inviterer til Medlemsmøte
Bjørn Bering er avdelingsarkivar for
Privatarkivavdelingen ved Riksarkivet.
Han vil fortelle om disse viktige kildene
og gi eksempler fra Riksarkivets
gjemmer.

Husnes, onsdag 7. desember kl 19.00
Kvinnherad bibliotek, DIS-Hordaland-
Kvinnherad Brukarmøte

Porsgrunn, mandag 12..
desember kl 18.30 Porsgrunn
Bibliotek DIS-Telemark Julemøte,
Kirkegårdsregistrering

Haugesund, mandag 12. desember.
kl 19.00 IOGT huset i Haugesund
(Bjergvindsgt 40) DIS-Haugaland -
Medlemsmøte

Kongsberg, tirsdag 13. desember kl
18.30 Raumyr skole, Datarommet DIS-
Buskerud Kongsberg Arbeidsmøte

Oslo, onsdag 14. desember 18.00-
20.00 Ullevålsveien 1 DIS-Oslo/
Akershus inviterer til møte for Brukere
av Brother's Keeper Har du problemer
med noe i BK, eller kanskje funnet en
fin måte å gjøre noe på? Ta gjerne
med deg bærbar PC, men, dette er
ikke noe krav!

Stokke bygdetun, torsdag 15.
desember 18:30 - 21:15. DIS-Vestfold
Julemøte. Vi får besøk av Johnny
Eriksen som vil fortelle oss om
traktorens betydning i Vestfold.

Bergen onsdag 21. desember kl 19.00
Kronstad Hovedgård kl. 19:00 . DIS-
Hordaland Julemøte

Er du født 1990?

DIS-Norge feirer 15-årsjubileet sitt med å dele ut gratis medlemskap ett år for alle som er like gamle som foreningen!

Har du lyst til å finne ut mer om hvem du stammer fra og hvem slekta di er, så er DIS-Norge et bra sted å starte. Vi kan ikke love at du klarer å trekke linja helt til Adam og Eva, apene eller Olav den hellige, men tilbake til 1600-tallet bør du kunne klare å komme!

Hva er DIS-Norge?

DIS-Norge er en forening for folk som har slektsforskning som hobby. Vi har lokallag over hele landet hvor de holder møter og kurs, og gir ut bladet Slegt og Data 4 ganger i året. Vi kan hjelpe deg og finne et dataprogram der du kan legge inn det du finner. DIS-Norge bruker pc og Internett som i slektsforskning, og jobber for å gjøre kilder tilgjengelig på nettet.

Hvem er du?

Du er en som er nysgjerrig på hvor du kommer fra, og har lyst til å lete etter beste- olde- og tippoldeforeldre for å få vite hvem de var og hvordan de levde. Du liker å bruke pc og Internett for å lete og for å komme kontakt med andre som holder på med det samme som deg.

Som medlem i DIS-Norge får du tilgang til hele DIS-weben. Du kan chatte med andre medlemmer, sende epost til DISforum når du lurar på noe, og kanskje være med på å registrere kirkebøker eller ta bilder av gravstøtter på kirkegårder? DIS-Norge kan vise deg hvordan du bruker nye hjelpemidler til å samle inn opplysninger om slekta, enten det er video, lyd, GPS eller programvare.

Har du lyst til å prøve deg på slektsforskning? Vi tilbyr deg:

1 års gratis medlemskap

Alt du trenger å gjøre er å fylle ut informasjonen nedenfor og sende det til:

DIS-Norge
Postboks 6601 St. Olavs plass
0129 OSLO
eller sende en epost til kontor@disnorge.no med de samme opplysningene.

Jeg ønsker 1 års gratis medlemskap i DIS-Norge. Når ett år er gått vil jeg bli spurt om jeg ønsker å fortsette med et vanlig medlemskap eller om jeg vil slutte.

Fornavn: _____

—

Etternavn: _____

—

Gate: _____

—

Postnummer: _____ Poststed: _____

—

B-BLAD

Returadresse:
DIS-Norge
Pb 6601, St. Olavs plass
0129 Oslo

